

De nya ränteavdragsbegränsningsreglerna

- *Reglernas effekt på en koncerns resultatutjämningsmöjligheter utifrån ett neutralitetsperspektiv*
-

The new interest deduction limitation rules

- *The effects of the legislation on a group's equalization opportunities from a neutrality perspective*

Rebecka Andraey

Bedömare: Jan Kellgren
Handledare: Yvette Lind
Examinator: Anders Holm

Sammanfattning

Den 1 januari 2019 trädde nya skatteregler för företagssektorn i kraft i Sverige för att förhindra skattebaserosion till följd av skatteplanering med ränteavdrag samt en ökad neutralitet mellan eget och lånat kapital. Den nya regleringen innehåller en generell ränteavdragsbegränsningsregel som återfinns i 24 kap. 24 § IL. Regeln stadgar att ett bolags negativa räntenetto får dras av upp till maximalt 30 procent av avdragsunderlaget. Den nya regleringen baseras på ett EU-direktiv om skatteundandragande och till stor del stämmer de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna överens med vad som stadgas i EU-direktivets artikel fyra. OECD har även lämnat rekommendationer mot skattebaseroering och vinstförflyttning, vari ränteavdragsbegränsningar föreslås i deras åtgärdsplan fyra. I 24 kap. 24 – 29 §§ IL beskrivs det hur avdragsutrymmet beräknas, hur kvarstående negativa räntenetton ska hanteras samt ges en möjlighet för koncerner att kvitta positiva räntenetton mot negativa räntenetton. Problemen som uppdras med de nya reglerna är att de särskilt kommer påverka koncerner negativt. Detta beror dels på att det är stora multinationella koncerner som primärt är avsedda att träffas av reglerna och dels på grund av att koncernbidragssystemet inte längre kommer kunna fungera helt i enlighet med sitt syfte, det vill säga att skapa skattemässig neutralitet mellan verksamhet som bedrivs i koncernform och verksamhet som bedrivs i ett bolag. Denna effekt grundar sig i att avdragsunderlag riskerar att ”fastna” i det koncernbidragsgivande bolaget, till följd av turordningen för tillämpning av koncernbidragsreglerna i 35 kap. IL och de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna. En annan effekt som förväntas drabba koncerner i högre utsträckning är att de riskerar att permanent gå miste om sina negativa räntenetton. Det uppdras även att underskottsbolag riskerar att koncernbidragsspärra sitt egenupparbetade underskott om de inte kan få avdrag för sitt negativa räntenetto.

Det faktum att reglerna påverkar koncerner särskilt negativt kan ifrågasättas ur ett neutralitetsperspektiv med utgångspunkten att skatteregler inte ska påverka den skattskyldiges val av handlingsalternativ. Vidare kan de nya reglerna diskuteras ur ett neutralitetsperspektiv som baseras på den nationalekonomiska tanken om att bäst resursallokering uppnås om skattereglerna är så neutrala som möjligt. Detta med hänsyn till förarbetenas fokus på ökad samhällseffektivitet, till följd av att reglerna har kombinerats med en generell sänkning av bolagsskattesatsen från 22 till 20,6 procent. Däremot har det inte fokuserats särskilt mycket på effekterna på samhällseffektiviteten vad avser det faktum att lånat kapital genom reglerna blir dyrare. De nya reglerna kan inte motiveras ur ett neutralitetsperspektiv vad avser valet mellan att bedriva sin verksamhet i ett eller flera bolag. Däremot är ökad neutralitet mellan eget och

lånat kapital ett önskvärt syfte som åstadkoms genom lagstiftningen, liksom minskad möjlighet till skatteplanering med ränteavdrag. Särskilda undantagsregler för att mildra effekterna för koncerner har dock tillåtits i direktivet, samt föreslagits i OECD:s rekommendationer. Det är därav överraskande att Sverige har valt att inte anta sådana regler, med tanke på hur mycket hårdare den nya regleringen slår på de koncerner som träffas av den. Neutralitet mellan eget och lånat kapital samt undvikande av skattebaserosion och breddade skattebaser är samtliga önskvärda och legitima målsättningar, som skulle kunna rättfärdiga ett eventuellt avsteg från neutralitet mellan enskilda bolag och koncerner. Däremot är det svårt att rättfärdiga avsteget i förevarande fall, eftersom det inte har införts tillåtna undantagsregler för koncerner i lagstiftningen. Med andra ord, målen hade kunnat åstadkommas fast på en mindre bekostnad av neutraliteten mellan verksamhet som bedrivs i koncernform och verksamhet som bedrivs i ett enda bolag. Det ifrågasätts även om lagstiftaren, genom nya regler, verkligen borde få urholka effektiviteten i tidigare regler. Med detta avses hur ränteavdragsbegränsningarna påverkar koncernbidragssystemets möjlighet att vara effektiv i förhållande till sitt syfte.

Förkortningar

ABL	aktiebolagslag (2005:551)
BEPS	Base Erosion Profit Shifting
dnr.	diarienummer
EBITDA	Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization
EBT	Earnings Before Taxes
EU	Europeiska unionen
f.	följande sida
ff.	följande sidor
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
IL	inkomstskattelag (1999:1229)
JP	Juridisk Publikation
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development/ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
prop.	proposition
ref.	referat
RF	kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform
RR	Regeringsrätten
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SFS	svensk författningssamling
Skatteflyktsdirektivet	Rådets direktiv (EU) 2016/1164
SKV	Skatteverket
SN	Skattenytt
SOU	statens offentliga utredningar
SvSkT	Svensk Skattetidning
SvJT	Svensk Juristtidning

Innehållsförteckning

1 INLEDNING.....	1
1.1 BAKGRUND.....	1
1.2 PROBLEMFÖRMULERING.....	2
1.3 SYFTE	2
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	3
1.5 METOD OCH MATERIAL	3
1.5.1 Rättsdogmatisk metod.....	3
1.5.2 Användningen av "soft law"	6
1.5.3 Särskilt för skatteområdet.....	7
1.6 DISPOSITION	8
2 NEUTRALITETSPRINCIPEN	9
2.1 INLEDNING	9
2.2 NEUTRALITETSBEGREPPET	9
2.2.1 Mikro- och makroneutralitet	11
2.3 NÅGOT OM NEUTRALITETSPRINCIPENS PÅVERKAN PÅ SKATTERÄTT INOM BOLAGSSEKTORN.....	12
2.4 AVSTEG FRÅN NEUTRALITETSPRINCIPEN.....	14
2.5 AVSLUTANDE ORD.....	15
3 RESULTATUTJÄMNING INOM SVENSKA KONCERNER	17
3.1 INLEDNING	17
3.2 DEFINITIONEN AV KONCERN.....	17
3.3 RESULTATUTJÄMNING GENOM ÖPPNA KONCERNBIDRAG	18
3.4 UNDERSKOTTSAVDRAG	20
3.5 AVSLUTANDE ORD.....	22
4 2019 ÅRS RÄNTEAVDRAGSBEGRÄNSNINGSREGLER	23
4.1 INLEDNING	23
4.2 OECD:S ARBETE MED ATT MOTVERKA AGGRESSIV SKATTEPLANERING	24
4.3 DEN GENERELLA RÄNTEAVDRAGSBEGRÄNSNINGSREGELN	25
4.3.1 Effekter och kritik	26
4.4 CARRY-FORWARD REGELN	30
4.4.1 Effekter och kritik	31
4.5 AVDRAG FÖR NEGATIVT RÄNTENETTO I ETT ANNAT FÖRETAG	31
4.5.1 Effekter och kritik	32
4.6 KONCERNBIDRAGSSPÄRREN.....	33
4.6.1 Effekter och kritik	33
4.7 AVSLUTANDE ORD.....	35
5 DE NYA REGLERNAS EFFEKT PÅ EN SVENSK KONCERNS MÖJLIGHETER TILL RESULTATUTJÄMNING.....	36
5.1 INLEDNING	36
5.2 KONCERNBIDRAG	36
5.3 AVSLUTANDE ORD.....	39

6 SAMMANFATTANDE SLUTSATSER	40
6.1 INLEDNING	40
6.2 2019 ÅRS RÄNTEAVDRAGSBEGRÄNSNINGSREGLERS FÖRENLIGHET MED NEUTRALITETSPRINCIPEN.....	40
6.2.1 Vilka bolag träffas av EBITDA-regeln?	40
6.2.2 De särskilda effekterna på resultatutjämningsmöjligheter för koncerner.....	44
6.3 MOTIV FÖR AVSTEG FRÅN NEUTRALITET MELLAN KONCERNER OCH ENSKILDA BOLAG	47
6.4 AVSLUTANDE ORD.....	50
KÄLLFÖRTECKNING	52
BILAGA 1	58
BILAGA 2	60
BILAGA 3	61

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De senaste åren har internationell skatteplanering blivit alltmer omfattande och har, i och med att skatteplanering riskerar att erodera de nationella skattebaserna, uppfattats som ett hot mot de nationella skattebaserna för bolagsskatten. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) har, till följd av behovet att skydda bolagsskattebaserna, utvecklat rekommendationer mot skattebaserodering och vinstförflyttning (BEPS), vari ränteavdragsbegränsningar föreslås i ramverkets åtgärd fyra¹. Som ett resultat av BEPS-projektet, men även utvecklingen inom Europeiska unionen (EU), utvecklade Europeiska rådet ett direktiv² mot skatteundandragande, vari regler om räntebegränsningar som åtgärd mot bland annat skatteflykt återfinns i artikel fyra. Det var till följd av skatteflyktsdirektivet och OECD:s rekommendationer samt ett förslag från Företagsskattekommittén³ som regeringen utvecklade ett lagförslag⁴ innehållande nya skatteregler för företagssektorn.⁵ De nya skattereglerna trädde i kraft den 1 januari 2019.⁶ Reglerna innefattar bland annat införandet av en generell ränteavdragsbegränsning i bolagssektorn. De primära syftena med begränsningen är att motverka skattebaserosion och vinstförflyttning, att bredda bolagsskattebasen samt förbättra den skattemässiga neutraliteten mellan eget och lånat kapital.⁷ Den generella ränteavdragsbegränsningen baseras på resultatmättet EBITDA⁸, vari avdragsutrymmet för ränteavdrag uppgår till 30 procent av skattemässigt EBITDA.⁹

I 35 kap. inkomstskattelag (IL)¹⁰ finns bestämmelser om koncernbidrag. Dessa ger företag inom en koncern möjlighet att utjämna de skattemässiga resultaten. Syftet med reglerna är huvudsakligen att öka neutraliteten mellan att bedriva en verksamhet i ett enskilt bolag

¹ OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments Action 4 – 2016 Update.

² Rådets direktiv (EU) 2016/1164 av den 12 juli 2016 om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknadens funktion.

³ SOU 2014:40, *Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet*.

⁴ Prop. 2017/18:245, *Nya skatteregler för företagssektorn*.

⁵ Melz, Nilsson, Norrman, *Bolagsskatteformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar*, SN nr. 7, 2018, s. 471.

⁶ Vilket stämmer överens med direktivets krav på införlivande, se artikel 11 i rådets direktiv (EU) 2016/1164.

⁷ Prop. 2017/18:245, s. 1.

⁸ Earnings Before Interest and Tax, Depreciation and Amortization, det vill säga rörelseresultat före skatt, finansiella poster och avskrivningar/nedskrivningar på materiella och immateriella tillgångar.

⁹ Beräkningen 30 procent av EBITDA görs per legal enhet och inte på koncernnivå.

¹⁰ SFS 1999:1229.

respektive i flera bolag.¹¹ De nya ränteavdragsbegränsningsreglerna innebär emellertid att negativa räntenetton och skattepliktiga resultat inte längre kommer att kunna utjämnas fullt ut med stöd av koncernbidragssystemet.¹² Det faktum att koncernbidragssystemet inte kommer att fungera helt i enlighet med dess syfte beror på att avdragsunderlag, till följd av de nya reglerna, riskerar att ”fastna” i det bolag som skickar koncernbidraget. Det är därför osäkert huruvida den skattemässiga neutraliteten vid valet av verksamhetsstruktur kommer kunna upprätthållas vid tillämpningen av de nya reglerna. I viss utsträckning har dock hänsyn till neutraliteten mellan olika typer av organisationsstrukturer tagits, genom en möjlighet för koncerner att kvitta ett koncernföretags positiva räntenetto¹³ mot ett annat koncernföretags negativa räntenetto^{14, 15}

1.2 Problemformulering

1. Vilka blir effekterna av de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna på en svensk koncerns resultatutjämningsmöjligheter?
2. Hur förhåller sig de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna till neutralitetsprincipen avseende reglernas effekt på en svensk koncerns resultatutjämningsmöjligheter?
3. Finns det argument som kan rättfärdiga eventuella brister i neutraliteten vad avser ett företags val av organisation?

1.3 Syfte

Syftet med denna framställning är att utreda de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna ur ett neutralitetsperspektiv vad avser en svensk koncerns resultatutjämningsmöjligheter, med fokus på koncernbidrag och underskottsavdrag. Den bakomliggande målsättningen är således att undersöka huruvida lagstiftaren har lyckats upprätthålla neutralitet mellan olika verksamhetsstrukturer i förevarande lagstiftning, och om de inte har gjort det i alla aspekter, undersöka vad det kan finnas för skäl eller andra syften som motiverar ett avsteg från neutralitetsprincipen. För att uppnå förevarande målsättning måste det först utredas vilka förväntade effekter som de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna får på en koncerns resultatutjämningsmöjligheter.

¹¹ Wiman, *Beskattning av företagsgrupper*, 2002, s. 68.

¹² Prop. 2017/18:245, s. 108.

¹³ Om ett företags ränteinkomster överstiger ränteutgifterna under samma beskattningsår.

¹⁴ Om ett företags ränteutgifter överstiger ränteinkomsterna under samma beskattningsår.

¹⁵ 24 kap. 28 § IL och prop. 2017/18:245, s. 137.

1.4 Avgränsningar

Beaktat att uppsatsen avser att behandla neutraliteten vad gäller hur en koncern väljer att strukturera sin verksamhet i förhållande till de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna görs inte en fullständig analys av neutraliteten i hänseende till andra områden, exempelvis neutraliteten mellan eget eller lånat kapital. Ökad neutralitet inom andra områden kan dock komma att användas som argument till varför en eventuell minskad neutralitet i undersökt område kan anses vara motiverad, varför det löpande redogörs för diverse neutralitetsaspekter. Vidare utreds inte förslagets förenlighet med etableringsfriheten. Detsamma gäller den internationella aspekten vad avser exempelvis dubbelbeskattning, som annars kan bli aktuellt när ett enskilt land antar lagstiftning för att motverka skattebaseroering och vinstförflyttning. För enkelhetens skull avgränsas även från andra associationsformer än aktiebolag. I och med att fastighetsbranschen förväntas drabbas hårdast av de nya reglerna avgränsas även från de speciella effekter som regleringen innebär för den specifika branschen. Specialregler som endast avser investmentföretag avgränsas också från. Gränsöverskridande resultatutjämnung behandlas inte heller närmre i uppsatsen. Även vissa delar av de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna som avser att definiera ränteinkomster och ränteutgifter samt ränta vid finansiella leasingavtal avgränsas från. De riktade ränteavdragsbegränsningsreglerna utreds dessutom inte närmare. Andra potentiella resultatutjämningsmöjligheter än koncernbidrag och underskottsavdrag bortses även från, på grund av det begränsade utrymmet. Skatteflyktsdirektivet nämns, men i övrigt avgränsas från en närmre redogörelse av direktivet, eftersom det huvudsakliga syftet är att fokusera på den nya regleringen som trätt i kraft i Sverige.

1.5 Metod och material

1.5.1 Rättsdogmatisk metod

Utgångspunkten för urvalet av material bestäms av den rättsdogmatiska metoden och därav utgås också från rättskälleläran och rättskällehierarkin. Rättsdogmatikens syfte kan beskrivas som att finna lösningen på ett rättsligt problem genom att exempelvis applicera en rättsregel på problemet. Utgångspunkten för den rättsdogmatiska metoden¹⁶ är att söka svar genom användande av de allmänt accepterade, det vill säga de auktoritativa rättskällorna, vilka

¹⁶ Den rättsdogmatiska metoden benämns även ibland som ”praktisk juridisk metod”, se Svensson, *De lege interpretata – om behovet av metodologisk reflektion*, JP 2014, s. 217 samt Kellgren, *Mål och metoder vid tolkning av skattelag: med särskild inriktning på användning av förarbeten*, 1997, s. 191.

traditionellt utgörs av lagstiftning, förarbeten¹⁷, rättspraxis och juridisk doktrin¹⁸.¹⁹ Enligt Peczenik ska lagtext beaktas, emedan förarbeten och rättspraxis bör beaktas. Utöver dessa rättskällor får även doktrin, underinstansavgöranden och myndighetspublikationer beaktas.²⁰ Rättskällorna kan tolkas utifrån olika tolkningsmetoder, så som lexikaliska²¹, systematiska och teleologiska tolkningsmetoder.²² I förevarande uppsats tillämpas en rättsdogmatisk metod för att besvara uppställda frågeställningar och således uppnå forskningens syfte.

Den rättsdogmatiska metoden är lämplig eftersom metoden syftar till att fastställa gällande rätt, vilket är ett av ändamålen med uppsatsen. I metoden inryms en teleologisk lagtolkningsmetod, att använda sig av en sådan är nödvändigt för att söka vilka syften som ligger bakom den nya lagstiftningen. Vidare lämpar sig en sådan ändamålstolkning vad avser neutralitetsprincipen, eftersom denna princip tar sig till uttryck genom en systematisk tolkning av lagtext, i förarbeten, rättspraxis samt doktrin. Även en lexikalisk lagtolkningsmetod används i och med att lagar utgör den starkaste rättskällan i rättskällehierarkin, vilka i första hand ska tolkas utifrån sin ordalydelse. Särskilt viktigt är detta för skatteområdet eftersom legalitetsprincipen²³ har en stark ställning inom rättsområdet.²⁴ I uppsatsen används, till följd av rättskällekäran, primärt bestämmelser i IL som utgångspunkt. Även andra lagar används när det erfordras, så som RF och aktiebolagslag (ABL)²⁵. Den större delen av utredningen baseras dock på förarbeten, vilket stämmer överens med en teleologisk lagtolkningsmetod. Det förarbete som det fokuseras mest på är av naturliga skäl prop. 2017/18:245, förarbetet till de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna.

I framställningen används även viss rättspraxis, valet av rättspraxis bestäms främst utifrån hänvisningar till rättspraxis i tillämpad doktrin. Doktrinen används som en komplettering av

¹⁷ Med förarbeten avses primärt propositionen. Föregående utredningar, betänkanden och yttranden över lagförslaget faller dock också in under begreppet ”förarbeten”, se Kulin-Olsson, *Juridikens fundament: med grundläggande juridisk metodlära*, 2011, s. 57 f.

¹⁸ Till doktrin räknas exempelvis kurslitteratur, festskrifter, artiklar i tidskrifter och avhandlingar, se Kulin-Olsson, 2011, s. 66.

¹⁹ Andersson, *Rättsdogmatisk metod och bevisvärdering*, i: Andersson & Lainpelto (red.), *Festskrift till Christian Diesen*, 2014, s. 249, Kleineman, *Rättsdogmatisk metod*, i: Nääv, Zamboni (red.), *Juridisk metodlära*, 2018, s. 21 samt Kulin-Olsson, 2011, s. 54.

²⁰ Peczenik, *Juridikens teori och metod: en introduktion till allmän rättslära*, 1995, s. 35.

²¹ Att tolka lagtexten utifrån ordalydelsen, även kallad subsumtion.

²² Kellgren, 1997, s. 183.

²³ ”Ingen skatt utan lag”, legalitetsprincipen är grundlagsstadgad och återfinns i 2 kap. 10 § kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform (RF).

²⁴ Dahlberg, *Om doktrinen som rättskälla i skatterätten*, i: Bylander (red.), *Doktrinen i praxis*, 2013, s. 51.

²⁵ SFS 2005:551.

övriga rättskällor, för att exempelvis beskriva den praktiska innebörden av en bestämmelse, utfylla oklara rättsfrågor, bidra med nya synsätt eller förklara en lag närmre. Vad avser neutralitetsprincipen utgör doktrin den primära grunden för framställningen, eftersom det är i doktrinen som principen primärt har diskuterats. Anledningen till att mycket doktrin används i uppsatsen är för att användning av rikligt med doktrin kan hjälpa till att stärka den rättsliga argumentationen. Urvalet av doktrin baseras på hur etablerade författarna är inom rättsområdet samt utifrån tidsmässig aktualitet. Wimans bok²⁶ om beskattning av företagsgrupper från 2002 är visserligen några år gammal, men källan är fortfarande auktoritativ och det material som används från hans bok är fortfarande aktuellt. Vad avser neutralitetsprincipen och metodavsnittet hänvisas i stor utsträckning till flera författares ståndpunkter och/eller argument som är likadana eller likartade samtidigt. Detta görs för att öka styrkan i argumenten, vilket är viktigt eftersom både neutralitetsbegreppet och den rättsdogmatiska metoden är omtvistade företeelser. Även i andra delar av uppsatsen hänvisas ibland till fler än en författare samtidigt, detta görs för att kunna förhålla mig självständig till materialet, samt för att få en så bra grund som möjligt för en djupare och mer självständig argumentation. Något som bör informeras om är det inte med enkelhet går att få tag på primärkällan av Eggert Møller²⁷ vad avser hans sammanställning av tio olika neutralitetstyper som han har funnit i doktrinen. Sonnerby hänvisar dock till hans forskning i sin avhandling²⁸ och således tas även den forskningen in som källa vid ett tillfälle i uppsatsen.

Rättsdogmatik innebär ett visst systematiskt tillvägagångssätt, varför viss bundenhet måste hållas till de nämnda rättskällorna och dess interna hierarki som gör det möjligt att identifiera rättssystemet. Tillämpning av en rättsdogmatisk argumentation innebär dock inte att argumenten inte alls kan gå utanför gällande rätt, eftersom all vetenskaplig verksamhet i grunden går ut på att hitta nya och bättre lösningar samt svar. En rättsdogmatiker kan sägas konstruera ett normativt system som ger mening åt lagarna och domarna.²⁹ En rättsdogmatiker kan bedriva en kritisk rättsdogmatisk analys vilket innebär att, utifrån de slutsatser som har kunnat dras om innehållet i gällande rätt, visa att det aktuella rättsläget på ett eller annat sätt är otillfredsställande. Särskilt blir denna kritiska metod aktuell när exempelvis rättspraxis inte är

²⁶ Wiman, 2002.

²⁷ Eggert Møller, *Om skatteneutralitetens renæssance og medværdieskatten i Danmark og Fællesmarkedet, i Afhandlinger fra Handelshøjskolen i København: udsendt i anledning af højskolens 50 års jubilæum den 1. 10. 1967*, 1967.

²⁸ Sonnerby, *Neutral uttagsbeskattning på mervärdesskatteområdet*, 2010.

²⁹ Jareborg, *Rättsdogmatik som vetenskap*, SvJT 2004, s. 4 f.

förenliga med varandra eller när lagstiftaren eller rättstillämparen har bortsett från något som de borde ha beaktat.³⁰ I uppsatsens analytiska delar förs en kritisk rättsdogmatisk analys av gällande rätt, i och med att syftet med uppsatsen är att utreda huruvida de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna är otillräckliga ur ett neutralitetsperspektiv, och om de till viss del är det, huruvida otillräckligheten kan rättfärdigas av andra argument, principer eller målsättningar. Ambitioner med skattelagstiftning består inte sällan i politiska, ”icke-rättsliga”, målsättningar eftersom beskattning till stor del styrs av samhällspolitiska målsättningar så som fördelningspolitiska, miljöpolitiska, sysselsättnings, konjunkturmässiga eller konsumtionsstyrande skäl. Därmed tillämpas ett visst statsvetenskapligt perspektiv i uppsatsen.³¹

Kritik som har riktats mot den rättsdogmatiska metoden är bland annat att den är ovetenskaplig och irrationell, samt att den kan utgöra en förtäckt maktutövning på grund av dess normativa karaktär.³² Vidare har metoden kritiserats för att vara för snäv. Det har rent av hävdats att den rättsdogmatiska metodens bundenhet till rättskällevärdet kan riskera att motverka det goda omdömet, rättskänslan samt etablerad hanteringstradition.³³ Kritiken belyser problemen med en allt för fri juridisk argumentation, men också problemen med en rättsdogmatisk analys av skattelagen som strikt baseras på lagens ordalydelse.

1.5.2 Användningen av ”soft law”

Något som kan tyckas ge materialet en annan dimension är att underlaget i förevarande uppsats inte endast består i traditionella rättskällor, utan att även så kallad ”soft law”, i form av OECD-material och myndighetspublikationer, används i viss utsträckning.³⁴ Användningen av dessa typer av källor i uppsatsen motsätter sig inte tillämpningen av en rättsdogmatisk metod, eftersom metoden tillåter att även andra källor används i den fria juridiska argumentationen.³⁵ Tillämpning av soft law i juridisk forskning och argumentation är relativt vanligt, eftersom soft law ofta påverkar de traditionella rättskällornas tillämpning. Materialet utgör inte i sig gällande rätt, men dess påverkan på gällande rätt gör att materialet i många fall anses vara relevant för

³⁰ Kleineman, 2018, s. 40 f.

³¹ Dahlberg, 2013, s. 54 och Lodin, *Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning*, SN 2007, s. 477.

³² Peczenik, *Juridikens allmänna läror*, SvJT 2005, s. 252 f.

³³ Kellgren, 1997, s. 183 ff.

³⁴ Kaldal & Sjöberg, *Vetenskapskrav på uppsatser i rättsvetenskap: handfasta tips*, 2018, s. 31 f.

³⁵ Kleineman, 2018, s. 28 och Sandgren, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod och argumentation*, 2018, s. 45 f.

rättsvetenskapligt arbete.³⁶ Ett exempel på soft law som är vedertagen inom skatteområdet är material publicerat av OECD, dess rättskällevärde är dock omtvistat.³⁷ Det bör erinras om att det, i den stund som Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) väljer att tillämpa andra källor än de traditionella för att tolka skatterättsliga regler, torde innebära att dessa källor införlivas i gällande rätt i en mer officiell bemärkelse. Även myndighetspublikationer utfärdade av Skatteverket (SKV) har en betydande roll inom skatterätten, eftersom dessa publikationer fyller en viktig funktion genom att ställa upp spelregler för de skattskyldiga.³⁸ SKV har som en av sina uppgifter att försöka bidra med en enhetlig och rättvis behandling av skattskyldiga.³⁹ I det syftet publicerar SKV bland annat allmänna råd, vilka inte är bindande, men som i praktiken följs av både skattemyndigheter och ofta även av skattedomstolarna. I vissa fall är SKV bemyndigade att utge föreskrifter, vilka är bindande. Ytterligare icke-bindande material från SKV är dess meddelanden och ställningstaganden.⁴⁰

1.5.3 Särskilt för skatteområdet

Det som kännetecknar skatterätten är att legalitetsprincipen utgör en fundamental grund för rättsområdet. När ett rättsområde är så präglad av legalitetsprincipen blir följden att den rättsliga argumentationen grundläggande baseras på stiftad lag. Därefter får andra rättskällor sättas i perspektiv till lagen. De senaste åren har dock betydelsen av internationella rättsakter ökat och ibland kan Sveriges internationella åtaganden ha företräd framför lag eller innebära ändringar i lagstiftningen. I exempelvis RÅ 2010 ref. 112 uttalade domstolen att de internationella skatteavtalen går före svensk intern rätt. Den höga takten av förändringar har även inneburit att den juridiska forskningen har fått en starkare ställning inom rättsområdet och inte sällan har forskningen i hög grad beaktats i lagstiftningsärenden. Skatterätten är, på grund av legalitetsprincipen, särskilt bunden av att rättskällor tillmäts olika vikt och den juridiska argumentationen är i hög grad bunden till detta.⁴¹ Trots att skatterättare som regel håller sig till en traditionell rättsdogmatisk metod anses dock användningen av OECD-material och SKV:s

³⁶ Sandgren, 2018, s. 45 f.

³⁷ Se exempelvis prop. 1986/87:30 om *följändringar till slopandet av den kommunala garanti- och utbobeskattningen m.m.*, s. 42, prop. 2017/18:245 samt HFD 2016 ref. 23 som hänvisar till OECD-material. För mer läsning om OECD:s plats i svensk skatterätt se Rick, *Användning av OECD-material vid tolkning av svensk intern skatterätt*, SvSkT 8, 2016, s. 542 samt Dahlberg, *Vilket rättskällevärde har kommentaren till OECD:s modellavtal?* i: Arvidsson, Melz & Silfverberg (red.), *Festskrift till Gustaf Lindencrona*, 2003, s. 154 f.

³⁸ Tjernberg, *Skatterättslig tolkning*, 2018, s. 110.

³⁹ Ett av ändamålen med riktlinjerna som de utfärdar är att få ett enhetligt förhållningssätt hos SKV:s medarbetare så att skattebetalare känner förtroende för verksamheten och att lika skattskyldiga behandlas lika, se SKV:s riktlinje för skattebetalning av den 26 oktober 2016, s. 1.

⁴⁰ Eriksson, *Praktisk beskattningsrätt: lärobok i inkomstbeskattnings*, 2018, s. 27.

⁴¹ Dahlberg, 2013, s. 51 ff.

myndighetspublikationer legitim, eftersom sådant material såväl är vägledande som allmänt vedertagna inom rättsområdet och således har en naturlig plats inom skatterättslig forskning. Enligt Dahlberg används den skatterättsliga doktrinen i stor utsträckning i rättspraxis och utgör även en betydelsefull källa för utgången i målen. Däremot finns sällan uttryckliga hänvisningar i domskälen till den doktrin som har använts.⁴²

1.6 Disposition

I kapitel två presenteras vad som enligt doktrinen utgör skatteneutralitet, även andra skatterättsliga principer och målsättningar med skattelagstiftningen lyfts fram för att förklara varför avsteg från neutralitetsprincipen ibland erfordras. I kapitel tre återges rättsläget vad gäller resultatutjämning inom koncerner genom koncernbidrag och underskottsavdrag. Viss förändring har dock skett sedan årsskiftet, förändringen och effekterna av den redogörs för i kapitel fyra, men främst i kapitel fem. Det fjärde kapitlet beskriver de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna samt förväntade effekter och viss kritik av dem. I kapitlet återges även delar av den kritik som i propositionen har framförts mot de återgivna reglerna. Framställningen fortsätter sedan med kapitel fem, som innehåller en analys av vilka effekter de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna kan få inom en koncern vad avser resultatutjämning genom koncernbidrag och underskottsavdrag. Det femte kapitlet avser med andra ord att sammanställa svaret på den första frågeställningen på ett koncentrerat och förhoppningsvis förståeligt sätt. I sjätte kapitlet analyseras slutligen ränteavdragsbegränsningsreglernas förenlighet med neutralitetsprincipen vad avser val av verksamhetsstruktur, samt vilka alternativa rättfärdigande grunder eller andra målsättningar som finns och kan motivera att den aktuella neutraliteten brister. Det förs även, till viss del, en löpande analys, som huvudsakligen består av kommentarer om hur reglerna påverkar den skattemässiga neutraliteten, främst i förhållande till hur ett företag väljer att bedriva sin verksamhet, men även andra effekter på neutraliteten uppmärksammas. Med de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna avses i uppsatsen EBITDA-regeln, det vill säga den generella ränteavdragsbegränsningsregeln och tillhörande införd reglering.

⁴² Dahlberg, 2013, s. 65 f.

2 Neutralitetsprincipen

2.1 Inledning

Neutralitetsprincipen är en rättsprincip som specifikt gäller för skatteområdet. Inom skatterätten har principer olika funktioner, ibland används en princip som ett skattepolitiskt argument och ibland kan principen ha en normativ betydelse på lagstiftningsområdet. Den normativa funktionen ges när en princip används som rättslig grund i beslutsfattande eller dom i ett konkret fall. I vissa fall har principerna en deskriptiv funktion, som när de används som hjälpmedel för att beskriva och tolka innehållet i gällande rätt. Principernas ställning i rättskälleläran kan således sägas vara tämligen oklar. Rättskällor brukar delas upp i bindande samt tillåtna källor och i allmänhet uppfattas rättsprinciperna som tillåtna källor. Det kan dock inte uteslutas att lagtillämparen i vissa fall uppfattar en princip som bindande. I det rättsliga systemet har principer olika stöd. Vissa principer har exempelvis stöd i lagstiftningen, så som legalitetsprincipen och likhetsprincipen⁴³, emedan andra principer framkommer genom en systematisk analys av skattestadganden, rättspraxis eller genom identifiering i skatterättslig forskning. Neutralitetsprincipen hör till den sistnämnda kategorin.⁴⁴ I förevarande kapitel redogörs det för neutralitetsbegreppet, principens inverkan på skatterätt inom bolagssektorn samt när avsteg från neutralitetsprincipen ibland erfordras till förmån för en konkurrerande princip eller målsättning med lagstiftningen. Principen används sedermera som teoretisk utgångspunkt uppsatsen igenom, i förhållande till en koncerns resultatutjämningsmöjligheter efter tillämpning av de nya reglerna om ränteavdragsbegränsningar.

2.2 Neutralitetsbegreppet

Neutralitetsprincipen är en grundläggande princip inom skatterätten med målsättningen att den skattskyldiges⁴⁵ val av olika handlingsalternativ inte ska styras av skattereglernas utformning, vilket innebär att olika alternativ ska ha samma inbördes värderelation såväl innan som efter skatt.⁴⁶ Ett etablerat mål med det svenska skattesystemet torde, utifrån principen, vara att

⁴³ Se 2 kap. 10 § och 1 kap. 9 § RF.

⁴⁴ Tikka, *Om principer vid tolkningen av skattelag*, SN 2004, s. 657.

⁴⁵ Enligt Kellgren stämmer inte definitionen "skattebetalarnas" beslut, utan det handlar snarare om de ekonomiska aktörernas beslut eftersom en ekonomisk aktör inte nödvändigtvis betalar skatt, se Kellgren, *Något om betydelsen av reciprocitet och prissättning vid neutralitetsanalyser i inkomstskatterättslig forskning* i: Tjernberg, Rendahl, & Wenander (red.), *Festskrift till Christina Moëll*, 2017, s. 171 ff.

⁴⁶ Se definitionen i till exempel SOU 2008:80, *Beskattningstidpunkten för näringsverksamheten*, s. 160, Kellgren, 2017, s. 169, Persson Österman, *Kontinuitetsprincipen i den svenska inkomstbeskattningen*, 1997,

skattereglerna ska utformas så att skattebelastningen inte påverkas av möjligheter till olika val.⁴⁷ Gunnarsson har i sin forskning benämnt denna aspekt av neutraliteten som principen om konkurrensneutralitet.⁴⁸ Sett ur ett företags perspektiv innebär konkurrensneutraliteten framför allt att val av verksamhetsform, finansieringsform, verksamhetsort och produktionsmetod inte ska påverkas av skatteregler.⁴⁹ Neutralitetsprincipen kan således åberopas som motiv för att utjämna skattemässiga skillnader mellan olika företags- och organisationsformer.⁵⁰ Neutralitetsprincipen har, och används fortfarande, ofta i förarbeten för att motivera utformningen av regler. Vidare hänvisas det ofta till principen vid tolkning av olika skatteregler.⁵¹

Enligt Gunnarssons forskning om neutralitetsprincipen finns det dock mycket som tyder på att rättsprinciper i stor utsträckning har fungerat som fasadlegitimation i skatterätten. Med det avses att det i förarbetena, inför stora skattereformer, har hänvisats till rättvisepprinciper i syfte att rättfärdiga lagstiftningen, men att principerna i själva verket inte har varit styrande vid utformningen av lagstiftningen.⁵² Vid en sådan användning av rättvisepprinciper kan tolkningen av rättsregler försvåras och även stå i strid med lagstiftningens uttalade syften, vilket leder till ett ständigt behov av en ny lagstiftning.⁵³

Den teoretiska bakgrunden till neutralitetsprincipen är nationalekonomisk och går ut på att bäst resursallokering tros uppnås om marknaden påverkas så lite som möjligt av olika skatteregler. Principen härleds således från ett önskemål om marknadseffektivitet.⁵⁴ Gunnarsson benämner denna principen om faktorallokeringsneutralitet, med innebörden att skatter ska vara neutrala i förhållande till de faktorer som frambringar nationalekonomisk tillväxt. Med utgångspunkt i den teorin bör ett optimalt skattesystem vara så renodlat fiskalt som möjligt.⁵⁵ Ur ett legitimitetsperspektiv är det även viktigt att skattereglerna är neutrala eftersom förutsättningarna därigenom blir lika, eller i alla fall likartade, för olika typer av

s. 29, Pahlsson, *Likhet inför skattelag: likhetsprincipen och konstruktionen av jämförbarhet i skatterätten*, 2007, s. 32 och Tikka, 2004, s. 660.

⁴⁷ Tjernberg, *Periodiseringsfonder och andra obeskattade reserver*, 2004, s. 33.

⁴⁸ Gunnarsson, *Skatterättvisa*, 1995, s. 141.

⁴⁹ Rabe & Hellenius, *Det svenska skattesystemet*, 2011, s. 355.

⁵⁰ Tjernberg, 2004, s. 33.

⁵¹ Se bland annat RÅ 1995 ref. 83, s. 5, vari Regeringsrätten (RR) tillämpar neutralitetsprincipen och Pahlsson, 2007, s. 32.

⁵² Gunnarsson, 1995, s. 283.

⁵³ Gunnarsson, 1995, s. 289.

⁵⁴ Lodin, 2007, s. 484, Pahlsson, 2007, s. 32 och Tikka, 2004, s. 660.

⁵⁵ Gunnarsson, 1995, s. 140.

verksamheter. Neutralitetsbegreppet är omtvistat och har således tolkats olika i doktrinen, den genomsyrande ståndpunkten är dock att neutralitetsprincipen innebär ett skattepolitiskt mål, antingen i sig själv eller som ett medel för att nå andra mål.⁵⁶

Det förekommer även teorier om att neutralitetsprincipen är härledd från ett krav på likformighet, vilket ger neutralitetsprincipen en tydlig rättviseprägel. Likformighetsprincipen, principen om likabehandling och neutralitetsprincipen överlappar varandra och det finns ingen tydlig gränsdragning mellan de tre principerna. I korthet innebär såväl likabehandlingsprincipen och likformighetsprincipen att lika ska behandlas lika av rättviseskäl.⁵⁷ Likformighetsprincipen och neutralitetsprincipen är skatterättsliga principer, emedan likabehandlingsprincipen klassas som en allmän rättsprincip och har således en starkare ställning i rättskällehierarkin.⁵⁸

2.2.1 Mikro- och makroneutralitet

Det kan sägas att skatteneutralitet eftersträvas på två olika nivåer i samhällsekonomin. Den ena typen av neutralitet avser de enskilda skattesubjekten. Dessa aktörers handlingar ska, enligt neutralitetsprincipen, inte påverkas av olika skattemässiga utfall. Denna typ av neutralitet kallas ibland för mikroneutralitet. Om skattereglerna inverkar på rangordningen av olika handlingsalternativ är lagen inte mikroneutral. Om skattereglerna inte är mikroneutrala ges möjlighet till skatteplanering, eftersom den skattskyldige i allmänhet väljer det mest förmånliga handlingsalternativet.⁵⁹

På ett makroekonomiskt plan går neutraliteten istället ut på att minimera effektivitetsförluster i samhället. Frågan om exempelvis vilken nivå marginals-katten ska ligga på hör således till makroneutraliteten. Makroneutraliteten syftar därmed till att samhällsekonomin i det stora hela inte ska påverkas av skattesystemets utformning. Makroneutraliteten är överordnad, samt omfattar ett större område än mikroneutraliteten. Mikroneutralitet och makroneutralitet hör ihop, eftersom mikroneutraliteten ofta har som syfte att åstadkomma makroneutralitet.

⁵⁶ Sonnerby, 2010, s. 76 och 80, som hänvisar till Eggert Møller, 1967, s. 349–356 som i sin forskning har identifierat tio olika typer av neutralitet i doktrinen.

⁵⁷ Gunnarsson, *Skatteförmåga och skatteneutralitet - juridiska normer eller skattepolitik?* SN 1998, s. 554. Detta har även uppmärksammats av Persson Österman som framfört kritik mot att begreppen likformighet och neutralitet har använts på ett tämligen oklart sätt i vissa offentliga utredningar, se Persson Österman, 1997, s. 30 som hänvisar till SOU 1991:100, *Neutral företagsbeskattning*, s. 92 samt 97 som exempel.

⁵⁸ Moëll, *Anmälan av Mikaela Sonnerby "Neutral uttagsbeskattning på mervärdesskatteområdet"*, SN 2011, s. 326 och Pahlsson, 2007, s. 33.

⁵⁹ Persson Österman, 1997, s. 29 f. och 49.

Mikroneutralitet tros leda till mindre snedvridningar och därav också en högre effektivitet i samhällsekonomin, varför brister i mikroneutraliteten kan påverka samhällsekonomin som helhet.⁶⁰ Mikroneutralitet rimmar således väl med vad Gunnarsson benämner som konkurrensneutralitet. I förevarande uppsats undersöks det, ur ett sådant perspektiv, huruvida de nya reglerna innebär en skattemässig skillnad mellan verksamhet som bedrivs i ett respektive i flera bolag. Vidare undersöks det om en sådan snedvridning i mikroneutraliteten kan få effekt på samhället i det stora hela, det vill säga huruvida en brist i mikroneutraliteten kan komma att leda till makroneutrala bristfälligheter. Samtidigt måste också hänsyn tas till andra neutralitetsaspekter med de nya reglerna, ur såväl ett mikroneutralt som makroneutralt perspektiv.

2.3 Något om neutralitetsprincipens påverkan på skatterätt inom bolagssektorn

Skattereformen som skedde i början på 90-talet, närmare bestämt 1990-91, var den hittills största förändringen av vårt skattesystem. Huvuddelarna av reformen bestod i en breddad skattebas och sänkta skattesatser. Sänkningen av skattesatserna behövdes för den internationella konkurrensen, i och med att Sverige vid den tidpunkten hade höga marginalsatser som uppenbart avvek från omvärldens. Breddningen av skattebasen skedde genom bland annat skärpt beskattning av kapitalinkomster samt införande av flera punktskatter.⁶¹ En central tanke bakom reformen var en förstärkt horisontell rättvisa genom att lika inkomster skulle behandlas lika, vilket sammanfattades såhär i förarbetena:

Det övergripande målet för skattereformen är att åstadkomma en samhällsekonomiskt effektiv beskattning samtidigt som fördelningspolitiska mål uppfylls. Arbete och sparande skall ges en bättre skattemässig behandling medan villkoren för lånebaserad konsumtion och förmögenhetsuppbyggnad försämrats. En likvärdig behandling av arbetsinkomster och inkomster av kapital skall komma till stånd. Skatteplanering och skatteflykt skall motverkas. Inte minst härigenom kommer den fördelningspolitiska träffsäkerheten i beskattningen att förbättras.⁶²

Varje bolag utgör enligt svensk skatterätt ett eget skattesubjekt enligt 6 kap. 3 § IL. Effekten av denna regel skulle kunna innebära en diskriminering av koncerner i jämförelse med verksamhet som bedrivs inom endast ett bolag, om det inte fanns särskilda regler som neutraliserade

⁶⁰ Gunnarsson, 1995, s. 135 och Persson Österman, 1997, s. 29 ff.

⁶¹ Lodin, Lindencrona, Melz, Silfverberg, Simon-Almendal, *Inkomstskatt: en läro- och handbok i skatterätt*, 2017, s. 11 f.

⁶² Prop. 1989/90:110, *om reformerad inkomst- och företagsbeskattning*, s. 294.

skillnaderna mellan de olika organisationsstrukturerna. I det fall ett aktiebolag skulle beskattas för utdelning på aktier i ett dotterbolag skulle det leda till kedjebeskattnings, i och med att en vidareutdelning till aktieägaren sedan hade behövts beskattas även hos denne. Detsamma skulle ske även vid vinst på aktieinnehav i ett dotterbolag som i sin tur fördelas mellan aktieägarna. För att undanröja denna kedjebeskattnings och således även neutralisera skillnaderna mellan att bedriva sin verksamhet i ett eller flera bolag har vissa regler utformats, så som de särskilda reglerna om skattefrihet för utdelning samt kapitalvinst på näringsbetingade andelar i nuvarande 24 kap. 32 – 42 §§ samt 25 a kap. IL. Exempel på andra regler som har antagits för att neutralisera skillnaden är de resultatutjämningsmöjligheter som erbjuds genom koncernbidrag enligt 35 kap. IL⁶³ samt vissa regler som innebär att omstrukturerings kan ske utan att omedelbara skattekonsekvenser uppkommer. Det finns även många komplexa regler som avser att neutralisera skillnaden mellan olika företagsformer. Som exempel kan nämnas reglerna om expansionsfonder i 34 kap. IL, vilka möjliggör skattemässiga avsättningar även för egenföretagarna. Genom dessa regler kan också egenföretagarna kvarhålla vinst i bolaget, som sedan utlöses med samma skattesats som gäller för aktiebolag.⁶⁴

I och med att olika företagsformer regleras associationsrättsligt olika, blir reglerna som ska försöka jämställa det skattemässiga utfallet för de olika formerna mycket komplexa och svårtillämpade, med tanke på att de civilrättsliga reglerna sällan tar hänsyn till skatterätten och vice versa.⁶⁵ Neutralitetsprincipen har med andra ord haft stor betydelse vid utformningen av olika koncernbeskattningsregler.⁶⁶

⁶³ Koncernbidragsreglerna behandlas utförligt i kap. 3.

⁶⁴ Lodin m.fl., 2017, s. 67 och 70.

⁶⁵ Skatterättsliga termer stämmer inte alltid överens med liknande termer inom andra rättsområden, så som exempelvis civilrätten. Av den anledningen kommer vissa termer stämma överens emedan andra inte kommer göra det. Det föreligger alltså en brist på koherens mellan skatteområdet och andra rättsområden. Civilrätten reglerar bland annat tillgångar och ekonomiska förfaranden som även är föremål för beskattning. På så vis kommer de civilrättsliga begreppen ”på köpet” i den skatterättsliga lagstiftningen. Det är dock viktigt att ibland skilja på den civilrättsliga och den skatterättsliga innebörden, eftersom civilrättslig terminologi och begreppsbyggnad är anpassad efter de syften som ligger till grund för de olika civilrättsliga reglerna emedan skatterättslig lagstiftning har ändamål med föga eller ingen som helst civilrättslig relevans. De civilrättsliga reglerna tar likaså sällan hänsyn till den skattemässiga effekten av olika transaktioner. Att poängtera är dock att det ur rättssäkerhetssynpunkt är såväl förvirrande som opraktiskt om civilrättsliga termer, helt eller delvis, betecknar andra saker i skatterätten än i civilrätten. Strävanden om att uppnå samordning mellan civilrätt och skatterätt har även uttryckts i förarbetena (se bl.a. s. 163 i SOU 1975:54, *Fåmansbolag - delbetänkande*), för ytterligare läsning om koherensen mellan civilrätt och skatterätt hänvisas till Bergström, *Skatter och civilrätt: en studie över användningen av civilrättsliga termer i skatterättsliga sammanhang* = [*Steuern und Zivilrecht*] = [*Private law and tax law*], 1979, förevarande information är taget från s. 13 f., 62 och 94.

⁶⁶ Wiman, 2002, s. 21 f.

När begreppet neutralitet används inom beskattning av koncerner åsyftas att en verksamhet, som drivs i koncernform, inte ska åsamkas varken högre eller lägre beskattning än om företaget hade bedrivits i endast en juridisk person. Denna neutralitetssträvan uttrycktes redan i prop. 1953:28:

Detta har kommit till uttryck genom uttalande av innebörd att den sammanlagda skatten för moderbolag och dotterbolag i egentlig mening icke borde vara större än om bolagen sammanslutits till ett bolag.⁶⁷

Samma inställning går att utläsa i SOU 1964:29:

Förklaringen till lagstiftarens välvilliga inställning till vinstöverflyttningar inom t.ex. koncerner kan antagas ligga däri, att det inte ansetts att den omständigheten att en verksamhet delats upp på flera företag borde medföra en högre beskattning än om verksamheten drivits hos ett enda företag. I sistnämnda fall hade möjlighet funnits att kvitta vinster och förluster, som uppkommit under samma beskattningsår.⁶⁸

2.4 Avsteg från neutralitetsprincipen

Beskattning har primärt ett fiskalt syfte, vilket innebär att syftet bakom beskattningen är att finansiera den offentliga verksamheten. De skatter som används i icke-fiskala syften har oftast som ändamål att styra ett visst beteende hos de skattskyldiga, då får beskattningen interventionistiska effekter.⁶⁹ Motiven bakom att införa, ändra eller ta bort en skatt kan vara många, det är alltså inte endast för att staten ska få ytterligare skatteintäkter som en skatt utformas. En skatt utformas ofta på grund av olika samhälls- och politiska skäl. När en skatt formuleras med ett annat syfte än ett rent fiskalt kan utformningen bestå i exempelvis stödjande och uppmuntrande skatteutgifter så som skattefrihet, avdragsrätt, skattereduktion, skattekrediter eller en förmånligare skatteskala.⁷⁰

För att en skatt ska ge önskvärda effekter bör en del kriterier även vara uppfyllda så som effektivitet, legitimitet, likformighet, neutralitet, förutsebarhet, rättssäkerhet, proportionalitet

⁶⁷ Prop. 1953:28, *med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1927:321 om skatt vid utskifning av aktiebolags tillgångar, m.m.*, s. 40.

⁶⁸ SOU 1964:29, *koncernbidrag m.m., betänkande av skatteutredningen ang. ackumulerad inkomst m.m.*, s. 78.

⁶⁹ Ds 1992:6, *Skatteförmåner och andra särregler i inkomst- och mervärdesskatten*, Rapport till ESO, s. 1 och 12 samt Lodin m.fl., 2017, s. 1 ff.

⁷⁰ Gunnarsson, 1995, s. 145 f.

och kontrollerbarhet. Dessa kriterier är dock långt ifrån alltid uppfyllda, det kan handla om bristande insikt om deras betydelse, brådsakande arbete med lagstiftningen eller medvetna förbiseenden, varför skatteåtgärder ofta kan få oönskade effekter eller vara otillräckliga.⁷¹ Det torde rent utav kunna sägas vara omöjligt att uppfylla alla kriterier, eftersom exempelvis en för långtgående ambition att uppnå neutralitet i beskattningen kan ge upphov till en komplicerad och svårtolkad lagstiftning, vilket brister i kriteriet vad avser förutsebarhet och därav även rättssäkerheten. En perfekt neutralitet kan således inte alltid upprätthållas vid sidan av andra ambitioner med skattelagstiftningen. När rättsprinciper konkurrerar med varandra måste en avvägning göras mellan de stridiga principernas relativa vikt. Neutralitet är med andra ord inte den enda kvalitet som en god skattelagstiftning bör besitta, varför principen ibland får stå åt sidan för andra principer eller ändamål. Innan avsteg från neutralitetsprincipen görs är det dock viktigt att det finns goda skäl för en sådan avvikelse, eftersom intervention med hjälp av skatteregler riskerar att snedvrیدا marknaden på så vis att vissa aktörer kan komma att främjas mer än andra på grund av de skatterättsliga följderna av olika handlingsalternativ.⁷²

Lagstiftaren måste även beakta att skattesystemet, såväl som den nationellt ska anpassas till vissa principer och kriterier, också måste anpassas till den internationella skattekonkurrensen. En skatt bör exempelvis inte få effekten att investeringar, sparande, konsumtion eller arbetstillfällen drivs utomlands. Skatten för aktiviteten bör således inte vara högre än skatten för den konkurrerande utländska aktiviteten. Något som också måste beaktas av lagstiftaren är att skatten inte får utformas på så sätt att internationella aktiviteter diskrimineras eller att lagstiftningen står i strid med Sveriges internationella åtaganden inom exempelvis EU.⁷³

2.5 Avslutande ord

Neutralitetsprincipen härleds från en önskan om samhällseffektivitet och rättvisa. Principen är omtvistad och beskrivs på olika sätt i doktrinen. I grunden utgör neutralitetsprincipen en skattemässig målsättning som innebär att en skattskyldigs val av handlingsalternativ inte ska påverkas av det skattemässiga utfallet. Handlingsalternativ som är likvärdiga innan skatt ska således också vara likvärda efter skatt. När begreppet neutralitet används inom beskattning av koncerner åsyftas att en verksamhet, som drivs i koncernform, inte ska åsamkas varken högre

⁷¹ Kellgren, 1997, s. 44 och Lodin, 2007, s. 477 f.

⁷² Kellgren, *Kunskapsutveckling och beskattning: om den inkomstskatterättsliga behandlingen av aktiebolagens utgifter för kunskapsutveckling*, 2005, s. 177.

⁷³ Lodin, 2007, s. 489 f.

eller lägre beskattning än om företaget hade bedrivits i endast en juridisk person. Om två handlingsalternativ är lika innan skatt ska de vara likvärdiga även efter beskattning, annars är inte reglerna mikroneutrala. Regler som inte är mikroneutrala tros i längden kunna leda till snedvridningar i makroneutraliteten och således även riskera att innebära en sämre samhällseffektivitet. Principen har varit vägledande vid utformningen av regler som avser att skapa neutralitet mellan bland annat olika företagsformer och företagsstrukturer. Ett tydligt exempel på lagstiftning som avser att neutralisera den skattemässiga behandlingen av att bedriva sin verksamhet i ett bolag, respektive i koncernform, är möjligheten till resultatutjämnning genom koncernbidrag. Bestämmelser som "hör till" makroneutraliteten är exempelvis vilken nivå den generella skattesatsen ska ligga på. En lägre skattesats antas i regel leda till högre samhällseffektivitet. Neutrala skatteregel tros också leda till bättre resursallokering.

Neutralitet är dock inte den enda målsättningen bakom de olika skattereglerna, varför avsteg från neutralitetsprincipen ibland måste göras. Andra målsättningar bakom en god skattelagstiftning är bland annat effektivitet, legitimitet, likformighet, neutralitet, förutsebarhet, rättssäkerhet, proportionalitet och kontrollerbarhet. Vidare kan skatten ibland ha som syfte att vara konsumtionsstyrande eller grunda sig i till exempel miljöpolitiska- eller fördelningspolitiska mål. I dessa fall får skatten interventionistiska effekter, vilket inte stämmer överens med neutralitetsprincipen, som motsatsvis förespråkar en huvudsakligen fiskal skattelagstiftning.

3 Resultatutjämnning inom svenska koncerner

3.1 Inledning

Inom aktiebolagsrätten utgör ett aktiebolag en separat juridisk person och inom skatterätten har samma modell valts genom att ett aktiebolag enligt 6 kap. 3 § IL utgör ett eget skattesubjekt.⁷⁴ Sverige har därav, till skillnad från många andra länder, valt att beskatta varje koncernbolag för sig. Det finns dock många skatterättsliga särregler vad avser bolag i en intressegemenskap, varav vissa är till för att skapa neutralitet mellan olika sätt att strukturera sin verksamhet. Som exempel på särreglering för att öka den skattemässiga neutraliteten mellan koncerner och enskilda aktiebolag kan nämnas bestämmelserna om koncernbidrag i 35 kap. IL samt möjligheterna till underskottsavdrag enligt 40 kap. IL. För att reglerna inte ska kunna utnyttjas otillbörligt av koncerner finns även särregler som avser att förhindra ett sådant förfarande, så som belopps- och koncernbidragsspärren i 40 kap. 15 och 18 §§ IL. De exemplifierade särregleringarna för koncerner är vad som utgör fokusområdet för förevarande kapitel. Kapitlet inleds med ett avsnitt för att definiera vad en koncern är. Därefter följer en redogörelse för hur en koncern kan använda öppna koncernbidrag och underskottsavdrag för att resultatutjämna inom koncernen och slutligen beskrivs när och varför de nämnda spärrarna inträder.

3.2 Definitionen av koncern

Användningen av termen koncern kan i många situationer skapa förvirring. Ibland avses en grupp företag som på ett eller annat sätt står varandra nära och ibland avses en speciell struktur på företaget, vars ägande uppfyller vissa legala krav. Inom skatteområdet talas det inte endast om ett koncernbegrepp, utan om flera.⁷⁵ I doktrinen har urskilts tre olika koncernbegrepp inom skatteområdet. Dessa är det civilrättsliga, det kvalificerade och det oäkta koncernbegreppet. Med en svensk koncern avses enligt 2 kap. 5 § IL en sådan grupp av företag eller andra näringsidkare som enligt någon svensk lag bildar en koncern. Detta innebär att oavsett var i svensk lagstiftning som koncerndefinitionen utläses, omfattas koncernen av de skatterättsliga reglerna om svenska koncerner. Det är viktigt att skilja på begreppen koncern och svensk koncern eftersom vissa regler endast tillämpas på svenska koncerner.⁷⁶ Det kvalificerade koncernbegreppet avser de koncerner som enligt reglerna om öppna koncernbidrag och

⁷⁴ Se mer om förhållandet mellan skatterätt och civilrätt i fotnot 65.

⁷⁵ Rabe & Hellenius, 2011, s. 354 och 359. Se även fotnot 65 om användningen av civilrättsliga uttryck i skatterätten.

⁷⁶ Lagtexten skiljer på koncern och svensk koncern, se 2 kap. 2 § IL.

kommissionärsföretag utgör en företagsgrupp. Den tredje gruppen kallas för oäkta koncerner. Med en oäkta koncern avses företag som står i intressegemenskapsförhållande till varandra, men som inte uppfyller koncerndefinitionen i 1 kap. 11 § ABL. Ett exempel på en oäkta koncern är när en fysisk person äger två aktieföretag som är näringsdrivande.⁷⁷ I 14 kap. 20 § IL definieras ekonomisk intressegemenskap som när ett företag, direkt eller indirekt, deltar i ledningen eller övervakningen av ett annat företag, eller äger del i företagets kapital, eller om samma personer, direkt eller indirekt, på angivet sätt har anknytning till två företag mellan vilka en intressegemenskap anses föreligga.⁷⁸ I förevarande uppsats blandas användningen av koncern, intressegemenskap och gemenskap. Vad som avses med begreppen i förevarande uppsats är de företag i intressegemenskap som träffas av de aktuella reglerna.

3.3 Resultatutjämnning genom öppna koncernbidrag

Bakom en koncernbildning finns det oftast såväl organisatoriskt som ekonomiskt rationella motiv, varför det finns anledning att säkerställa att skattereglerna inte motverkar en sådan organisationsform.⁷⁹ Verksamhet som bedrivs i ett företag kan normalt sett kvitta över- och underskott i verksamheten.⁸⁰ En sådan kvittning hade inte kunnat ske i en verksamhet som bedrivs i flera företag, om det inte fanns specialregler därom. För att kunna utjämna resultatet mellan bolag som ingår i en koncern har reglerna om öppna koncernbidrag⁸¹ i 35 kap. IL införts.⁸² Syftet bakom koncernbidragsreglerna är att möjliggöra en fullständig resultatutjämnning inom närmast helägda koncerner. Genom dessa regler neutraliseras således effekten av att varje bolag i en koncern utgör ett eget skattesubjekt. Det finns ingen begränsning vad avser koncernbidragets storlek, det får till och med innebära ett förlustresultat hos det givande bolaget. Vidare finns det inget krav på att bidraget ska utgöras av kontanta medel, oftast sker överföringen genom att bolagen redovisar ett fordringsförhållande.⁸³

Ett koncernbidrag ska enligt 35 kap. 1 § 1 st. IL tas upp hos mottagaren och dras av hos givaren. Enligt bestämmelsens andra stycke ska ett koncernbidrag skiljas från överföringar som är avdragsgilla på grund av att de utgör en driftkostnad. För att resultatutjämna inom en koncern

⁷⁷ Wiman, 2002, s. 23 f.

⁷⁸ Rabe & Hellenius, 2011, s. 360.

⁷⁹ Eriksson, 2018, s. 486.

⁸⁰ 14 kap. 21 § IL.

⁸¹ Med öppet koncernbidrag menas att koncernbidraget måste redovisas öppet i såväl givarens som mottagarens redovisning, se 35 kap. 3 § 2 p. IL.

⁸² Pelin, *Internationell skatterätt: i ett svenskt perspektiv*, 2011, s. 76 och Wiman, 2002, s. 68.

⁸³ Lodin m.fl., 2017, s. 429 f.

kan exempelvis ett dotterföretag, som redovisar ett överskott, skicka koncernbidrag till ett moderföretag, som redovisar ett underskott. Det krävs dock att vissa förutsättningar är uppfyllda för att ett en koncern ska kunna tillämpa reglerna om koncernbidrag. Förutsättningarna regleras i 35 kap. 3 – 4 §§ IL vad avser sedvanliga koncernbidrag mellan moderföretag och helägda dotterföretag samt helägda dotterbolag emellan. Begreppen dotterföretag och moderföretag definieras i 35 kap. 2 § IL, vari bestäms vilka företagsformer som innefattas. Regeln ställer även upp ett krav på en 90 procentig ägarandel. I 35 kap. 3 § p. 3 IL finns ett krav på att dotterbolaget ska ha varit helägt under hela beskattningsåret, eller sedan dotterbolaget började bedriva verksamhet. Över- eller underskott som har genererats före denna tid får i regel inte kvittas mot senare uppkomna resultat. Undantag från att dotterföretaget ska ha varit helägt under hela beskattningsåret görs dock i vissa fall när den nya ägaren till dotterföretaget redan ingick i koncernen, se 35 kap. 7 § IL. Även när vissa andra lagstadgade förutsättningar inte är uppfyllda kan undantag göras, se 35 kap. 8 § IL.

Ovan nämnda bestämmelser omfattar endast helägda konstellationer i två led, varför det finns ytterligare bestämmelser i 35 kap. 5 och 6 §§ IL. I 35 kap. 5 § IL finns en regel som i viss utsträckning gör det möjligt för moderbolaget att ge ett koncernbidrag till ett aktiebolag, trots att bolaget endast är indirekt helägt på så vis att det genom en eller flera fusioner hade kunnat gå upp i moderföretaget. Bestämmelsen gör det således möjligt för ett moderbolag att lämna ett koncernbidrag direkt till ett dotterdotterbolag och så vidare. Bestämmelsens existens är naturlig, eftersom reglerna om koncernbidrag, enligt ett neutralitetsperspektiv, inte ska påverka valet av organisation. Om fusionsregeln inte hade funnits skulle moderbolaget ändå ha kunnat organisera sin verksamhet så att koncernbidrag hade kunnat lämnas genom successiva fusioner.⁸⁴

Av samma anledning finns en bestämmelse om koncernbidrag genom slussning i 35 kap. 6 § IL. För att avgöra om ett koncernbidrag med avdragsrätt kan göras med hjälp av slussning görs en hypotetisk prövning av avdragsrätten i varje led enligt de sedvanliga reglerna, och om det fungerar kan koncernbidraget lämnas direkt till bolaget i slutet av kedjan. Med denna möjlighet kan koncernbidrag skickas mellan olika generationer koncernbolag och kusinbolag emellan.⁸⁵ Utan fusionsregeln och slussningsregeln hade skattereglerna ”tvingat” moderbolaget till en särskild struktur av verksamheten på grund av skattemässiga regler, vilket inte stämmer överens

⁸⁴ Lodin m.fl., 2017, s. 432 f.

⁸⁵ Eriksson, 2018, s. 492 och Lodin m.fl., 2017, s. 433.

med vad neutralitetsprincipen stadgar vad avser att val av företagsform inte ska påverkas av skattereglerna. Reglerna torde även kunna sägas öka neutraliteten mellan direkt och indirekt ägande, i och med möjligheten att skicka koncernbidrag till bolag även med indirekt gemenskap.

Med hänvisning till definitionen av moder- och dotterföretag i 35 kap. 2 § IL utesluts de företagsformer som inte är uppräknade i bestämmelsen från möjligheten att lämna och ta emot koncernbidrag. Vidare får, enligt 35 kap. 3 § p. 1 IL, varken givaren eller mottagaren vara ett investment- eller privatbostadsföretag. En koncernledning måste således fundera på såväl sin företagsstruktur, som sitt val av företagsformer inom koncernen, för att kunna dra fördel av de resultatutjämningsmöjligheter som erbjuds genom koncernbeskattningsreglerna.⁸⁶ Det finns även något som kallas för dolt koncernbidrag. Med det avses exempelvis icke marknadsmässig prissättning eller räntefria lån. Som huvudregel ska uttagsbeskattning ske om ett företag överlåter en tillgång till ett pris som understiger marknadsvärdet, se 22 kap. 3 och 7 §§ IL. Är villkoren om underprisöverlåtelser i 23 kap. IL uppfyllda kan dock uttagsbeskattning undvikas. Det finns däremot inget motsvarande undantag för uttag av tjänster, varför det är oklart huruvida en värdeöverföring i form av en ränta som understiger marknadsmässig nivå tillåts.⁸⁷

3.4 Underskottsavdrag

Utgångspunkten är att beskattningsåret är centralt, vilket innebär att skattesubjekten ska beskattas för det resultat som uppkommer under beskattningsåret. Om resultatet för ett beskattningsår är negativt innebär det som huvudregel att underskottet varken ska gå att flytta fram eller bakåt i tiden, eller till ett annat skattesubjekt. Det finns dock ett flertal undantag från detta, bland annat i 40 kap. IL. Huvudregeln i 40 kap. 2 § IL stadgar att ett underskott av näringsverksamhet som finns kvar från ett tidigare beskattningsår ska dras av, så länge det inte finns några begränsningar i kapitlet eller i vissa andra lagrum. Rätten till underskottsavdrag är obegränsat i tiden och kan således rullas vidare under hela skattesubjektets livslängd. Som har beskrivits ovan kan ett överskott i en del av en koncern, genom ett koncernbidrag, kvittas mot ett underskott i en annan del av samma koncern. Kvittningen är i princip begränsad till den tid som koncernbolagen har varit i intressegemenskap med varandra. I ett bolag som har gått med underskott flera år i rad uppkommer ett ackumulerat underskott som skjuts framåt i tiden.⁸⁸ Så

⁸⁶ Lodin m.fl., 2017, s. 433.

⁸⁷ Eriksson, 2018, s. 487.

⁸⁸ Wiman, 2002, s. 98 f.

småningom kan ett stort ackumulerat underskott i ett företag med dåliga framtidsutsikter riskera att aldrig kunna kvittas mot framtida vinster. En rent skattemässigt lockande lösning kan i en sådan situation vara att låta ett annat företag köpa underskottsbolaget för att åtnjuta de ackumulerade underskotten. För att det inte ska vara möjligt att genom ägarförändringar skapa möjlighet att äldre underskott utnyttjas på ett otillbörligt sätt har särskilda regler om begränsningar införts, vilka är beloppsspärren och koncernbidragsspärren.⁸⁹

Om ett bolag har ett underskott ett beskattningsår, rullar det som regel vidare och utgör ett avdrag i nästa års deklaration. Denna huvudregel kan dock begränsas i samband med ett ägarbyte, i och med strävan efter att förhindra handel med underskottsbolag. Dessa underskottsregler består av två spärrar som samverkar.⁹⁰ Den första spärran är beloppsspärren, vilken återfinns i 40 kap. 15 § IL. Bestämmelsen innebär i korthet att ett underskottsföretag, som har genomgått en ägarförändring, går miste om den del av underskottet som överstiger det dubbla priset för att erhålla det bestämmande inflytandet över bolaget. Den andra spärran, koncernbidragsspärren, återfinns i 40 kap. 18 § IL och innebär en tidsbegränsning av rätten att dra av underskott i underskottsbolagen mot erhållna koncernbidrag under det år som ägarförändringen skedde och de fem påföljande beskattningsåren. Spärrarna finns till för att säkerställa att resultatutjämnning mellan företag endast kan ske för den tid som företagen tillhörde samma koncern. Syftet med spärrarna är således att förhindra otillbörlig skatteplanering genom koncernbidrag.⁹¹

En avgörande förutsättning för att spärrarna ska aktiveras är att en ägarförändring ska ha skett. Ägarförändringen sker genom att förlustbolaget, genom andelsförvärv, blir ett dotterbolag till den nya ägaren enligt associationsrättsliga regler.⁹² Rätten att dra av underskotten bortfaller inte genom koncernbidragsspärren, till skillnad från vad som gäller enligt beloppsspärren. Däremot träffas ofta en ägarförändring av både beloppss- och koncernbidragsspärren, vilket innebär att det ackumulerade underskottet först reduceras genom beloppsspärren, varefter tidsbegränsningen enligt koncernbidragsspärren tillämpas. Om underskottet är större än vad som får utnyttjas faller således den överskjutande delen bort för all framtid till följd av beloppsspärren. Koncernbidragsspärren innebär inte att inget avdrag för underskott får göras i

⁸⁹ Eriksson, 2018, s. 494 f. och Lodin m.fl., 2017, s. 574 f.

⁹⁰ Bokelund Svensson, Sandström & Andersson, *Skatteplanering i aktiebolag: seriös skatteplanering för både bolaget och dig som ägare*, 2016, s. 37 f.

⁹¹ Wiman, 2002, s. 100.

⁹² Se 40 kap. 5 och 10 §§ IL samt 11 kap. 1 § ABL.

underskottsbolaget, utan det är möjligt att dra av det egenupparbetade underskottet mot vinster som uppkommer i verksamheten och som inte beror på ett koncernbidrag. Nya underskott får även kvittas direkt mot erhållet koncernbidrag. Spärrarna aktiveras dock inte vid vissa koncerninterna överlåtelser som innebär att förlustbolaget redan innan ägarförändringen tillhörde samma koncern som det företag som, direkt eller indirekt, genom andra företag i samma koncern hade kunnat lämna koncernbidrag till det förvärvade bolaget.⁹³

3.5 Avslutande ord

En neutral bolagsbeskattning är det primära syftet bakom de presenterade specialbestämmelserna som gäller för koncerner vad avser resultatutjämningsmöjligheter. Utan möjlighet till koncernbidrag hade skattereglerna inneburit ett incitament för företag att bedriva sin verksamhet i endast ett bolag istället för uppdelat i flera bolag. En obegränsad resultatutjämningsmöjlighet genom koncernbidrag skulle dock riskera att leda till motsatt effekt. Det vill säga att incitament istället skulle föreligga att bedriva sin verksamhet i flera bolag, varför vissa begränsningar finns vad avser resultatutjämningsreglerna för koncerner. Begränsningarna består i en belopps- och en koncernbidragsspärr, vilka aktiveras vid ägarförändringar. De två spärrarna har som syfte att hindra otillbörlig handel av underskottsbolag som endast består i skattemässiga överväganden. Reglerna om koncernbidrag och underskottsavdrag kan uppfattas som tämligen komplicerade och svårtillämpade, vilket är en känd effekt av regler som har som ändamål att skapa skattemässig neutralitet.

⁹³ Andersson, Saldén-Enérus & Tivéus, *Inkomstskattelagen: En kommentar*, 2018, s. 1298 f., Bokelund Svensson m.fl., 2016, s. 38 och 43 f. samt Lodin m.fl., 2017, s. 576.

4 2019 års ränteavdragsbegränsningsregler

4.1 Inledning

De nya ränteavdragsbegränsningsreglerna trädde i kraft den 1 januari 2019. Reglerna grundas i målen att förbättra den skattemässiga neutraliteten mellan finansiering med eget och lånat kapital samt en breddad bolagsskattebas, genom att bland annat försöka undvika skattebaserosion och vinstförflyttning genom alltför förmånliga skatteregler.⁹⁴ De tidigare åtgärder mot skatteplanering genom ränteavdrag som har antagits i Sverige är vissa riktade begränsningar som gäller för koncerninterna lån. Runt år 2008 uppmärksammades de så kallade ”räntesnurrorna” i en promemoria⁹⁵ publicerad av SKV. Med räntesnurra innebär att företag gör avdrag för ränteutgifter i Sverige, emedan den motsvarande ränteintäkten lågbeskattas eller inte alls beskattas i ett annat land. Genom ”Industrivärden-domarna”⁹⁶ slog RR fast att lag mot skatteflykt⁹⁷ inte var tillämplig på förfarandet.⁹⁸ För att inte urholka den svenska skattebasen ansåg regeringen att området behövdes regleras, vilket resulterade i att riktade ränteavdragsbegränsningsregler infördes år 2009.⁹⁹ Genom ett lagförslag¹⁰⁰ stramades reglerna åt ytterligare år 2013.¹⁰¹ Dessa regler har setts över, men finns sedermera kvar, trots införandet av en generell ränteavdragsbegränsningsregel. Tillämpningsområdet för de riktade begränsningsreglerna har dock gjorts snävare.¹⁰²

Den nya generella begränsningen av ränteavdrag för bolag innebär att avdragsutrymmet för ränteutgifter uppgår till 30 procent av skattemässigt EBITDA¹⁰³. Begränsningsregeln har kombinerats med en generell sänkning av bolagsskatten och expansionsfondsskatten, från 22 procent till 20,6 procent.¹⁰⁴ Även en förenklingsregel har införts, som innebär att ett negativt räntenetto får dras av upp till fem miljoner kronor, istället för ett avdrag enligt EBITDA-

⁹⁴ Prop. 2017/18:245, s. 1 f.

⁹⁵ SKV:s promemoria av den 23 juni 2008, *Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder*.

⁹⁶ RÅ 2007 ref. 84 och RÅ 2007 ref. 85.

⁹⁷ SFS 1995:575.

⁹⁸ Prop. 2008/09:65, *Sänkt bolagsskatt och vissa andra skatteåtgärder för företag*, s. 30 f. och SKV:s promemoria av den 23 juni 2008, s. 6.

⁹⁹ Se 24 kap. 10 a – e §§ i SFS 2008:1343 och prop. 2008/09:65, s. 43.

¹⁰⁰ Prop. 2012/13:1, *Budgetproposition för 2013*.

¹⁰¹ Se 24 kap. 10 a – f §§ i SFS 2012:757.

¹⁰² De riktade ränteavdragsbegränsningsreglerna återfinns numera i 24 kap. 16 – 20 §§ IL.

¹⁰³ Den generella ränteavdragsbegränsningen stadgas i 24 kap. 24 § IL och beräkningen av avdragsunderlaget görs enligt 24 kap. 25 § IL.

¹⁰⁴ Se 65 kap. 8 och 10 §§ IL.

regeln.¹⁰⁵ Det är inte ovanligt att begränsningsregler kombineras med en skattesänkning. I och med skattereformen i början på 90-talet sänktes bolagsskatten drastiskt i kombination med att de flesta möjligheterna, att genom bokslutsdispositioner, sänka bolagets beskattningsbara inkomst togs bort. Det faktum att dessa möjligheter till bokslutsdispositioner försvann ansågs till viss del kompenseras av de sänka skattesatserna genom att skatteutfallet skulle vara neutralt i förhållande till ändringarna.¹⁰⁶

Förevarande kapitel ämnar beskriva de nya reglernas utformning, bakgrunden till reglerna samt några troliga effekter vid tillämpningen av dem. Även viss del av den kritik som har anförts mot reglerna återges. För att öka förståelsen för regleringens bakgrund, samt behov, redogörs det inledningsvis för OECD:s arbete med att motverka aggressiv skatteplanering. Därefter behandlas den generella ränteavdragsbegränsningsregeln och dess effekter. Efter det följer en beskrivning av den s.k. ”carry-forward” regeln, som stadgar att negativa räntenetton får rullas under de sex efterföljande åren från det räkenskapsår som det negativa räntenettet uppkom. Sedan redogörs för regeln som ger koncerner en möjlighet att kvitta positiva mot negativa räntenetton bolagen emellan, och avslutningsvis beskrivs vilka förändringar som skett vad gäller koncernbidragsspärren.

4.2 OECD:s arbete med att motverka aggressiv skatteplanering

Under våren 2013 påbörjade OECD, med stöd av G20-länderna, ett projekt för att motverka skattebaserodering och vinstförflyttning. Totalt 13 rapporter avseende 15 åtgärdsområden och ett sammanfattande dokument publicerades i oktober 2015, dessa utgör tillsammans BEPS-paketet. Vidare har ett inkluderande ramverk utvecklats av OECD:s skattekommitté för genomförande och övervakning av åtgärderna enligt BEPS-paketet. Ramverket godkändes av G20-länderna i februari 2016 och totalt är det över 100 olika jurisdiktioner som deltar i ramverket. Ett av skälen bakom BEPS-projektet är att det är svårt för ett land att på egen hand motverka skattebaserodering och vinstförflyttning, eftersom unilaterala åtgärder ofta går att kringgå av multinationella företag. En ytterligare anledning för ett gemensamt ramverk är att unilaterala åtgärder riskerar att leda till internationell dubbelbeskattning. Av dessa anledningar innehåller BEPS-paketet åtgärder för ett gemensamt internationellt tillvägagångssätt för att

¹⁰⁵ 24 kap. 24 § 2 st. IL

¹⁰⁶ Prop. 1997/98:1, *budgetpropositionen för 1998*, bilaga 6, *1990 - 91 års skattereform - en värdering*, s. 7 f. och Mattsson, *Skattepolitik*, 1996, s. 20 f.

reformera företagsbeskattningen.¹⁰⁷ Rekommendationerna är inte bindande för länderna, att implementera rekommenderade åtgärder innebär snarare en ”god praxis-strategi”.¹⁰⁸ I BEPS-projektets åtgärd fyra föreslås en generell begränsning av ränteavdrag, som enligt rekommendationen bör utformas som en avdragsbegränsning för negativa räntenetton. Enligt förslaget får ett företags ränteutgifter dras av upp till en fast andel av resultatmättet EBITDA, där procentsatsen kan sättas till mellan 10 och 30 procent.¹⁰⁹ De nya ränteavdragsbegränsningarna har föranletts av BEPS-paketets åtgärd fyra samt skatteflyktsdirektivet.¹¹⁰ Den absolut största förändringen i och med införandet av reglerna är att räntekostnader inte längre är fullt avdragsgilla i Sverige.

4.3 Den generella ränteavdragsbegränsningsregeln

I 24 kap. 21-29 §§ IL har reglerna om en generell ränteavdragsbegränsningsregel utformats och i 24 kap. 23 § IL definieras vad som avses med negativt och positivt räntenetto. Med negativt räntenetto avses differensen mellan ränteutgifter som ska dras av och ränteinkomster som ska tas upp, om ränteutgifterna överstiger ränteinkomsterna. Med positivt räntenetto avses differensen när ränteinkomsterna överstiger ränteutgifterna. Enligt 24 kap. 24 § 1 st. IL får ett företag endast dra av ett negativt räntenetto med högst 30 procent av avdragsunderlaget, vilket räknas ut i enlighet med 24 kap. 25 § IL. Beräkningen av avdragsunderlaget, som är tämligen komplicerad, beskrivs närmre nedan. I 24 kap. 24 § 2 st. IL erbjuds en möjlighet för företag att tillämpa en förenklingsregel som innebär att ett företag får dra av upp till fem miljoner kronor istället för att tillämpa EBITDA-regeln. För företag som ingår i en intressegemenskap gäller förenklingsregeln sammantaget för hela koncernen, vilket innebär att en koncern som tillämpar förenklingsregeln inte får göra ett avdrag som sammanlagt överstiger fem miljoner kronor. Ska förenklingsregeln tillämpas i en intressegemenskap måste fördelningen av beloppet redovisas öppet i respektive koncernföretags inkomstdeklaration, vilket framgår av bestämmelsens tredje stycke.

Beräkningen av avdragsunderlaget görs enligt 24 kap. 25 § IL, som föreskriver att avdragsunderlaget utgörs av resultatet av näringsverksamheten, före avdragsbegränsning för negativt räntenetto och avdrag för kvarstående negativt räntenetto. Utgångspunkten för

¹⁰⁷ Prop. 2017/18:245, s. 61.

¹⁰⁸ Se mer om OECD-materials plats i den svenska rättsskälreläran i avsnitt 1.5.2.

¹⁰⁹ OECD/G20 BEPS project, Action 4 – 2016 Update, s. 51 ff.

¹¹⁰ Prop. 2017/18:245, s. 1.

beräkningen av avdragsunderlaget är resultatet av näringsverksamheten, vilket beräknas enligt 14 kap. 21 § IL, med avdrag för tidigare års underskott enligt huvudregeln i 40 kap. 2 § IL. Detta belopp ska sedan ökas med ränteutgifter, vars avdragsrätt inte begränsas på något annat sätt än genom 24 kap. 24 § IL, samt årliga värdeminskingsavdrag enligt 18 kap. 3 §, 19 kap. 4 § och 26 §§ och 20 kap. 4 och 17 §§ IL. Avdragsunderlaget ökas vidare med särskilda avdrag för anskaffning enligt 19 kap. 7 § och 28 § 2 st. samt 20 kap. 7 § IL och avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. 5 § IL. Därefter ska avdragsunderlaget minskas med ränteinkomster, överskott som hänför sig till andelar i svenska handelsbolag och i utlandet delägarbeskattade juridiska personer, samt återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. IL. Bestämmelsens tredje stycke stadgar att företag som har underskott av näringsverksamheten, före avdrag för negativt räntenetto och kvarstående negativt räntenetto, ska öka sitt avdragsunderlag med avdrag för tidigare års underskott enligt 40 kap. 2 § IL. Det får dock inte ökas med mer än beskattningsårets underskott före avdrag för negativt räntenetto och kvarstående negativt räntenetto. Bestämmelsens sista stycke innehåller en regel som gäller specifikt för investmentföretag och ekonomiska föreningar.¹¹¹

4.3.1 Effekter och kritik

Syftet med att införa en generell begränsning av ränteavdrag i bolagssektorn, kombinerat med en sänkning av bolagsskatten är, som tidigare stadgat, att öka neutraliteten mellan finansiering med eget respektive lånat kapital, samt att motverka internationell skatteplanering med ränteavdrag. Genom reglerna tros multinationella företag ges incitament att redovisa sina vinster i Sverige, istället för att föra dem utrikes. Det är också av den anledningen som ränteavdragen tar sikte på alla slags ränteutgifter, det vill säga räntor som hänför sig till såväl interna som externa lån. Den generella begränsningen förväntas därav slå hårdare mot stora multinationella koncerner, vilket ju också är syftet.¹¹² Problemet är att den generella begränsningsregeln, och de tillhörande nya reglerna, även får effekter för de koncerner som inte har samma möjligheter till skatteplanering, så som mindre och mellanstora svenska koncerner eller bolag som i högre grad finansierar sina investeringar med lånat kapital. Det faktum att begränsningsregeln syftar till att komma åt skatteplaneringen i de stora multinationella koncernerna innebär således att det sker på ”bekostnad” av de nationella koncernerna, som inte har samma möjlighet att skatteplanera med ränteavdrag och flytta sina vinster utomlands.

¹¹¹ Se exempel på hur beräkning av avdragsunderlag görs i prop. 2017/18:245, s. 103 f., tabell 6.1 och 6.2 eller bilaga 1 i denna uppsats, där samma exempel har bifogats.

¹¹² Prop. 2017/18:245, s. 84.

Effekterna av den generella ränteavdragbegränsningsregeln är omfattande, implementeringen av regeln innebär bland annat att upparbetat underskott från tiden före ikraftträdandet inte kan utnyttjas fullt ut. Enligt Stena AB, som är ett av de företag som har yttrat sig om de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna, har det faktum att underskott från tiden före ikraftträdandet ska minska avdragsutrymmet starka drag av retroaktiv lagstiftning.¹¹³ Några av de som yttrat sig har föreslagit att begränsningen endast ska träffa underskott som uppkommer efter ikraftträdandet. Emellertid finns det även andra som har kritiserat att avdrag för tidigare års underskott överhuvudtaget görs vid beräkningen av avdragsutrymmet. Kritiken grundar sig bland annat i att ett minskat avdragsutrymme kan innebära att underskotts företag riskerar att permanent gå miste om sina ränteavdrag, i och med carry-forward regleringen i 24 kap. 26 § IL. En annan effekt, som däremot torde anses som positiv för de berörda företagen, är att en tillämpning av EBITDA-regeln kan innebära att ett bolag som har ett underskott av näringsverksamhet ändå kan få ett positivt avdragsunderlag efter beräkningen enligt 24 kap. 25 § IL.¹¹⁴

En positiv effekt av att avdragsunderlaget uppgår till 30 procent av skattemässigt EBITDA är att det troligtvis kommer att innebära en ökad internationell harmonisering inom skatteområdet, eftersom de flesta länder som infört en generell ränteavdragsbegränsning som baseras på resultatmättet EBITDA har tillämpat en procentsats om 30 procent. Däremot har det anförts kritik mot att EBITDA-regeln inte har kombinerats med en särskild gruppregel, eftersom det har hävdats att en sådan regel skulle kunna underlätta för i huvudsak lånefinansierade branscher som kräver stora investeringar. En sådan regel skulle också kunna bidra med en slags kompensation för företag i intressegemenskap, i och med att reglerna om koncernbidrag¹¹⁵, i kombination med EBITDA-regeln, inte längre kan säkerställa att det inte blir skattemässig skillnad om verksamheten utförs i ett eller i flera bolag.¹¹⁶

Regeringens val att inte införa en gruppregel kan ifrågasättas, eftersom en sådan regel hade kunnat erbjuda en möjlighet att betrakta en hel koncerns externa låne- och/eller räntenivå. För att säkerställa att regeln inte tillämpas på skattedrivna lån har som förslag angetts att en koncern, för att tillämpa gruppregeln, måste visa att förhållandet mellan deras egna kapital och

¹¹³ Prop. 2017/18:245, s. 98.

¹¹⁴ Prop. 2017/18:245, s. 98 f.

¹¹⁵ Se 35 kap. IL samt kap. 3 i förevarande uppsats.

¹¹⁶ Se mer i avsnitt 4.3.1 samt kap. 5 i sin helhet.

totala tillgångar motsvarar ungefär lika stor andel som för hela företagsgruppen. Regeringen motiverar sitt beslut att inte införa en gruppregel med att en sådan regel skulle innebära att den generella ränteavdragsbegränsningsregeln inte skulle vara lika effektiv vad avser målet att sänka den generella skuldsättningsgraden. Vidare har de anfört att införandet av en sådan regel skulle innebära att bolagsskattebasen inte skulle skyddas i önskvärd utsträckning. De har även anfört att en sådan regel skulle leda till stora tillämpningssvårigheter, såväl för företagen som för SKV, eftersom regeln skulle förutsätta att koncernen kan fastställa ett gemensamt avdragsunderlag. Det har också hävdats att en sådan regel skulle särbehandla enskilda bolag och därav också väcka frågan om en motsvarande regel för dem. Istället har regeringen, genom 24 kap. 28 § IL, gjort det möjligt för koncernföretag att kvitta ett positivt räntenetto mot ett negativt räntenetto i ett annat koncernföretag. Denna bestämmelse innebär dock inte beaktande av gruppens totala externa skuldsättning/räntenettonivå.¹¹⁷

Ytterligare kritik som har framförts mot den nya EBITDA-regeln är att beskrivningen av hur beräkningen av avdragsunderlaget ska göras är otydlig, vilket till stor del beror på att lagtexten är uppbyggt så att beräkning sker ”nerifrån” istället för utifrån bokfört rörelseresultat.¹¹⁸ De som träffas av EBITDA-regeln är bolag som har ett negativt räntenetto som överstiger 30 procent av skattemässigt EBITDA. Detta innebär att regeln i huvudsak träffar stora företag med hög belåning. Bolag som har ett negativt räntenetto som överstiger 30 procent av skattemässigt EBITDA, men som understiger fem miljoner kronor, har dock möjlighet att tillämpa förenklingsregeln¹¹⁹ för att få fullt avdrag för sitt negativa räntenetto. Förenklingsregeln har i huvudsak utformats till förmån för små bolag, med hänsyn till att den administrativa bördan förväntas öka i och med EBITDA-regeln och det faktum att små företag antas stå för en mycket begränsad del av den skatteplanering som skatteflyktsdirektivet avser att hindra. De företag som har ett negativt räntenetto som kan dras av i sin helhet kommer, genom den nya lagstiftningen, åtnjuta en lägre skattebelastning i och med sänkningen av bolagsskatten.¹²⁰ Ur ett neutralitetsperspektiv ska inte koncerner och små bolag behandlas olika skattemässigt, vilket tycks vara en tämligen uppenbar effekt av den generella ränteavdragsbegränsningen. Införandet av en EBITDA-regel torde således innebära ett direkt avsteg från neutralitetsprincipen.¹²¹

¹¹⁷ Prop. 2017/18:245, s. 109 och Fall & Hellenius, *Promemorian Nya skatteregler för företagssektorn*, SvSkT 9, 2017, s. 572 f.

¹¹⁸ Prop. 2017/18:245, s. 99.

¹¹⁹ 24 kap. 24 § 2 st. IL.

¹²⁰ Prop. 2017/18:245, s. 286 f. och 290.

¹²¹ Se avsnitt 2.2 och 2.4.

Lagstiftaren verkar fullt medveten om regelns brist i neutraliteten, varför vissa lindringar för koncerner har införts för att kompensera för denna brist.¹²²

En såväl avsedd som förväntad effekt av EBITDA-regeln är att ökad neutralitet mellan lånat och eget kapital, den skattemässiga behandlingen av de två finansieringsformerna kommer således att jämnas ut.¹²³ Detta förväntas i sin tur påverka konkurrensförhållandet mellan företag med hög- respektive låg skuldsättningsgrad. Avsikten med regeln har också varit att minska den generella skuldsättningen hos bolag, eftersom det finns risker med en överdriven skuldsättning i företagssektorn.¹²⁴ Det är önskvärt att lånat kapital blir dyrare, i och med att en investering finansierad med lånat kapital innan skattereformen de facto innebar att avkastningen på en investering kunde bli högre efter skatt än innan skatt. En sådan ordning riskerar att leda till en felallokering av samhällets resurser.¹²⁵ De sammanslagna effekterna av EBITDA-regeln förväntas emellertid bli högre kostnader, mindre byggande, höjda hyror, minskade investeringar, mindre utlåning från banker, minskad likviditet, större skatteintäkter från högbelånade företag och mindre skatteintäkter från lågbelånade bolag.¹²⁶

Det faktum att EBITDA-regeln har kombinerats med en generell bolagsskattesänkning innebär en viss lindring av reglernas sammanslagna skatteeffekter för de stora bolagen som träffas av begränsningsregeln. Samtidigt innebär bolagsskattesänkningen en total minskning av skattebelastningen för de som inte träffas av EBITDA-regeln, eller som kan undgå en begränsning genom att tillämpa förenklingsregeln. Detta innebär således att stora bolag och koncerner förväntas öka sin totala skattebelastning, emedan små bolag kommer sänka sin totala skattebelastning. Denna effekt kan utgöra ett incitament att inte expandera genom fler bolag. Ett sådant incitament innebär en bristande mikroneutralitet, eftersom valet av företagsstruktur eller ekonomiskt handlande kan påverkas av skattereglernas utformning, vilket i sin tur kan leda

¹²² Se 24 kap. 28 och 29 §§ IL och avsnitt 4.5-4.5.1.

¹²³ Det bör erinras om att bristande skattnneutralitet vid val av företagsform uppstår när ett företag väljer en finansieringsform framför en annan på grund av skattemässiga överväganden. Något som bör beaktas vad avser neutralitet mellan lånat och eget kapital är att det är uppenbart att inte alla bolag som valt lånefinansiering har gjort det uteslutande av skattemässiga skäl. Bakom ett sådant val kan även andra faktorer hänförliga till företagsekonomi ligga. Görs valet av finansieringsformen på grundval av andra faktorer än det skattemässiga utfallet torde inte någon brist i mikroneutraliteten anses föreligga i dem fallen. På så vis är det egentligen syftet bakom valet av finansieringsform som avgör om det råder neutralitet eller inte. Däremot står det visserligen klart att lånefinansiering är billigare på grund av det skattemässiga utfallet, varför incitamentet att välja lånefinansiering framför intern finansiering utgör en brist i mikroneutraliteten, som i sin tur kan leda till en brist i makroneutraliteten. Se mer under avsnitt 2.2-2.2.1.

¹²⁴ Prop. 2017/18:245, s. 287 och 304.

¹²⁵ Prop. 2017/18:245, s. 69.

¹²⁶ Prop. 2017/18:245, s. 304 f.

till lägre samhällseffektivitet. Flera av de förväntade effekterna skulle kunna sägas minska samhällseffektiviteten, så som exempelvis färre investeringar och mindre byggande. Ytterligare effekter av förslaget är att företag kan komma att välja att investera i tillgångar och företag med stora av- och nedskrivningar eller frestas till att skatteplanera genom överavskrivningar. Vad avser konkurrensförändringar mellan lågbelånade och högbelånade företag så måste i princip en förändring, som innebär ökad ekonomisk likvärdighet mellan finansiering via lånat eller eget kapital, innebära en sådan effekt på konkurrensen. Effekten måste således ha varit förutsebar för lagstiftaren, och därmed också ha avvägts mot syftena att sänka den generella skuldsättningen i bolagsskatten och ökad neutralitet mellan finansiering genom eget och lånat kapital.¹²⁷

4.4 Carry-forward regeln

I 24 kap. 26 § IL har det införts en regel som ger ett företag rätt att dra av kvarstående negativa räntenetton från ett tidigare beskattningsår. Avdraget får högst motsvara avdragsutrymmet, minskat med avdrag för beskattningsårets negativa räntenetto. Rätten är dock begränsad till sex år efter det beskattningsår som det kvarstående negativa räntenettet uppkom. Enligt 24 kap. 27 § 1 st. IL upphör rätten att utnyttja ett företags kvarstående negativa räntenetto om en ägarförändring, som innebär att ett nytt företag får ett bestämmande inflytande över företaget med det kvarstående negativa räntenettet, skett. I bestämmelsens tredje stycke stadgas dock att rätten att utnyttja företagets kvarstående negativa räntenetto inte försvinner, om det förvärvande bolaget redan innan ägarförändringen ingick i samma koncern som det förvärvade företaget, eller om det avyttrade företaget har försatts i resolution¹²⁸. Det bör erinras om att rätten till avdrag för kvarstående negativt räntenetto endast kan göras vid tillämpning av huvudregeln¹²⁹, de bolag som väljer att tillämpa förenklingsregeln¹³⁰ får således inte göra avdrag för tidigare års kvarstående räntenetto.¹³¹

¹²⁷ Se avsnitt 2.2-2.2.1 och 2.4. Resonemanget utvecklas vidare i kap. 6.

¹²⁸ Resolution är ett särskild förfarande under statlig kontroll för rekonstruktion eller avveckling av finansiell verksamhet som bedrivs av bland annat kreditinstitut och värdepappersbolag, se 1 kap. 1 § 1 st. lag (2015:1016) om resolution.

¹²⁹ 24 kap. 24 § 1 st. IL.

¹³⁰ 24 kap. 24 § 2 st. IL.

¹³¹ Prop. 2017/18:245, s. 133.

4.4.1 Effekter och kritik

Tidsbegränsningen vad gäller ”rullning” av negativa räntenetton har mött mycket kritik. Remissinstanserna har bland annat framfört att sex år är en snäv tidsbegränsning, dels i förhållande till andra länders motsvarande regler, dels i förhållande till investeringar med lång livslängd. Vidare har några av remissinstanserna varnat för att volatiliteten¹³² kommer öka i de skattemässiga resultaten på grund av engångseffekter, så som exempelvis realiserade valutakurseffekter¹³³. Det framförs också att en effekt av regleringen är att företag riskerar att permanent bli av med sitt kvarstående negativa räntenetto, särskilt underskottsföretag, i och med att avdrag för underskott sänker avdragsunderlaget. De flesta av remissinstanserna anser istället att en obegränsad avdragsrätt borde gälla för kvarstående negativa räntenetton, så som gäller för tidigare års underskott.¹³⁴ Regeln om tidigare års underskott i 40 kap. 2 § IL baseras på en tanke om att det är företagets livslängd som utgör den ekonomiska kvittningsperioden.¹³⁵ Finansbolagens förening har uppmärksammat att regeln kan komma att leda till att företag med stora positiva räntenetton säljer dem till företag i branscher med stora negativa räntenetton som, i och med regleringen, kommer att belastas av hög beskattning. Med anledning av incitamentet att sälja stora positiva räntenetton till företag i branscher med stora negativa räntenetton, har en begränsning att utnyttja negativa räntenetton efter en ägarförändring införts i bestämmelsen. Koncerninterna ägarförändringar undantas dock, eftersom regeln inte har som avsikt att förhindra eller försvåra omstruktureringar.¹³⁶

4.5 Avdrag för negativt räntenetto i ett annat företag

En möjlighet att göra avdrag för ett negativt räntenetto i ett annat företag ges i 24 kap. 28 § IL. I bestämmelsen föreskrivs att ett företag som har ett positivt räntenetto får dra av ett negativt sådant som uppkommit hos ett annat företag, regeln gäller dock inte för kvarstående negativa räntenetton enligt bestämmelsens andra mening. Avdraget får göras med högst ett belopp som motsvarar det positiva räntenettet. Enligt 24 kap. 29 § IL gäller bestämmelsen endast om båda företagen, med avdragsrätt, kan lämna koncernbidrag till varandra och öppet redovisar avdraget i deras respektive inkomstdeklaration. Ett ytterligare krav för tillämpningen av regeln är att de inblandade företagen har samma deklarationstidpunkt enligt skatteförfarandelagen¹³⁷.

¹³² Synonymer: variationen, rörligheten, instabiliteten, ombytligheten etc.

¹³³ Valutasvängningar behandlas numera som ränta, se 24 kap. 2 och 4 §§ IL.

¹³⁴ Prop. 2017/18:245, s. 129 ff.

¹³⁵ Se prop. 1989/90:110, s. 546.

¹³⁶ Prop. 2017/18:245, s. 135.

¹³⁷ SFS 2011:1244.

4.5.1 Effekter och kritik

Anledningen till att ifrågasättande bestämmelse har införts är för att utjämna neutraliteten mellan att bedriva en verksamhet i ett- respektive i flera bolag. Regeln syftar således till att skattebördan inte ska bli större om en verksamhet bedrivs i en koncern, istället för i ett enskilt bolag, som ju automatiskt kvittar positivt mot negativt räntenetto. Flera remissinstanser har anfört att det redan idag är komplicerat med resultatutjämning genom koncernbidrag, och att den förevarande kvittningsmöjligheten komplicerar systemet ytterligare. Sveriges advokatsamfund ifrågasätter om neutralitet verkligen kommer att uppnås genom förevarande regel. Det har hävdats att regeln är otillräcklig för att utjämna effekterna av införandet av EBITDA-regeln. Flera av remissinstanserna förespråkar ett enklare system, genom exempelvis att införa en gruppregel för koncerner.¹³⁸ FAR hävdar att en enklare lösning skulle kunna vara att ett gemensamt ränteavdragsutrymme räknas ut för koncernen, som sedan får fördelas fritt inom gemenskapen, likt den danska sambeskattningen¹³⁹. Sveriges advokatsamfund föreslår att koncernbidrag borde exkluderas från avdragsunderlaget, i kombination med att en möjlighet att överföra avdragsunderlag koncerninternt introduceras. En sådan ordning skulle innebära att såväl överföring av avdragsunderlag och koncernbidrag endast blir skattemässiga justeringar i räkenskaperna, vilket de tror skulle kunna underlätta tillämpningen av reglerna, samt säkerställa att neutraliteten inom en koncern fullt ut kan upprätthållas.¹⁴⁰ Genom koncernbidragssystemet uppstår en möjlighet till ränteutjämning inom en koncern, i och med att lämnade och erhållna koncernbidrag ingår i avdragsunderlaget. Det framhålls dock att en sådan räntenettoutjämning i samband med EBITDA-regeln kan påverka möjligheten till resultatutjämning genom koncernbidrag.¹⁴¹

Neutralitetsprincipen stadgar att skattemässiga överväganden inte ska påverka valet av hur en verksamhet ska organiseras. Att räntenettoutjämningsmöjligheten inte lyckas skapa den avsedda neutraliteten mellan olika organisationsstrukturer är bristfälligt. Regeln hindrar med andra ord inte det faktum att verksamhet som bedrivs i ett enda bolag får ett bättre¹⁴²

¹³⁸ Se mer under avsnitt 4.3.1.

¹³⁹ Sambeskattningen innebär att företagen som ingår i samma koncern deklarerar summan av varje företags skattepliktiga inkomst. Underskott som uppstår i ett av företagen kan kvittas mot ett överskott som uppstår i ett annat företag om underskottet uppstod när företagen var i koncerngemenskap. Är sambeskattningen positiv fördelas överskottet mellan de överskottsgenererande företagen i förhållande till deras överskott. Är det gemensamma resultatet negativt fördelas underskottet mellan de underskottsgivande bolagen i förhållande till deras underskott, dessa rullas sedan vidare till nästa år, se SKV:s ställningstagande av den 31 maj 2006, *Avräkning av dansk skatt vid sambeskattning*.

¹⁴⁰ Prop. 2017/18:245, s. 137 ff.

¹⁴¹ Se mer under avsnitt 5.2 samt bilaga 3 för visuell exemplifiering.

¹⁴² Med bättre avses i förevarande fall en lägre skattebelastning.

skattemässigt utfall, eftersom såväl räntenetton som genererad vinst eller förlust kvittas per automatik i ett sådant bolag. Den negativa särbehandling av koncerner som detta innebär strider mot neutralitetsprincipens grundläggande idé om att det skattemässiga utfallet inte ska bli annorlunda beroende på handlingsalternativ, om förutsättningarna är lika innan skatt. Mikroneutraliteten lyckas således inte upprätthållas helt, trots regleringens strävan om ökad neutralitet mellan enskilda bolag och koncerner. Det bör dock påminnas om att särregleringar för koncerner inte är ett nytt fenomen, samt att neutraliteten ibland måste stå åt sidan för att uppnå andra målsättningar eller principer med regler.¹⁴³

4.6 Koncernbidragsspärren

Utformningen av koncernbidragsspärren i 40 kap. 18 § IL har ändrats i och med införandet av EBITDA-regeln. Förändringen innebär att underskotts företaget inte får dra av ett underskott som har uppkommit före det beskattningsår som spärren inträder, med högre belopp än beskattningsårets överskott före avdrag för negativt räntenetto och kvarstående negativt räntenetto. Beräkningen görs, liksom tidigare, utan hänsyn till avdragen för underskott och mottagna koncernbidrag. Numera måste således beräkningen göras före avdrag för negativt räntenetto och kvarstående negativt räntenetto.

4.6.1 Effekter och kritik

Förändringen innebär att koncernbidragsspärren ska tillämpas innan den generella ränteavdragsbegränsningsregeln. Om beräkningen enligt koncernbidragsspärren skulle göras utan hänsyn till avdrag för negativt räntenetto, skulle det kunna leda till att avdrag för underskott skulle kunna göras med större belopp än vid tillämpning av koncernbidragsspärren i dess föregående lydelse. En sådan ordning skulle riskera att syftet bakom koncernbidragsspärren urholkas. I praktiken innebär ändringen att ett underskotts företag, vid tillämpning av koncernbidragsspärren, ska beräkna beskattningsårets överskott, som de kan göra avdrag mot, som om företaget får avdrag för innevarande års räntenetto i sin helhet. Koncernbidragsspärren inträder således vid samma belopp som tidigare. Problematiken ligger dock i att ett företag, på grund av regleringen i 24 kap. 24 och 25 §§ IL, i realiteten inte längre kan få avdrag för sitt totala negativa räntenetto, om det inte ryms i avdragsunderlaget. Följden av detta blir således att de företag som inte får fullt avdrag för sina negativa räntenetton och som har överskott i verksamheten, riskerar att inte längre kunna utnyttja sitt egenupparbetade underskott mot

¹⁴³ Se avsnitt 2.2-2.2.1 och 2.4. Resonemanget utvecklas vidare i kap. 6.

överskottet fullt ut. Detta eftersom underskottet enligt beräkningen i 40 kap. 18 § IL blir koncernbidragsspärrat.¹⁴⁴ Syftet med koncernbidragsspärren är att hindra otillbörlig handel med underskottsbolag.¹⁴⁵ Problemet nu är alltså, för att förtydliga, att spärren innebär att ett underskottsbolag riskerar att inte kunna utnyttja sitt underskott mot sitt egenupparbetade överskott på grund av att det är koncernbidragsspärrat, vilket måste anses utgöra en oönskad effekt av den nya regleringen. Detta är ett problem som nyligen har uppmärksammats även av revisionsbyrån PwC.¹⁴⁶

Anta exempelvis att vi har ett uppköpt underskottsbolag som genererar ett positivt resultat om 100 000 kr, före utnyttjande av tidigare års inrullade underskottsavdrag. Eftersom underskottsbolaget har blivit uppköpt är underskotten från tidigare år koncernbidragsspärrade. Anta sedan att bolaget har ett totalt negativt räntenetto om 50 000 kr samma beskattningsår. För att bedöma hur mycket av det koncernbidragsspärrade underskottet som kan utnyttjas måste först det negativa räntenettet dras av i sin helhet.¹⁴⁷ Det innebär således att bolaget maximalt kan utnyttja 50 000 kr av sina koncernbidragsspärrade underskott. I nästa steg måste bolaget beräkna hur mycket av sitt negativa räntenetto som är avdragsgillt. Anta att endast 40 000 kr av bolagets räntenetto är avdragsgillt och att 10 000 kr inte är avdragsgilla, på grund av exempelvis de riktade reglerna. Det skattemässiga resultatet före avdrag för bolagets egna koncernbidragsspärrade underskott uppgår därmed till 60 000 kr (100 000 – 40 000). Sedan tidigare har vi beräknat att bolaget endast får utnyttja 50 000 kr av sina egna koncernbidragsspärrade underskott. Effekten blir således att bolagets skattemässiga resultat blir 10 000 kr, trots att det finns historiska förluster genererade i bolaget. Med andra ord kommer bolag med koncernbidragsspärrade förluster inte kunna utnyttja dessa i den mån de har icke avdragsgill ränta som höjer det skattemässiga resultatet när en beräkning sedan görs enligt den generella ränteavdragsbegränsningen i 24 kap. 24 samt 25 §§ IL.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Prop. 2017/18:245, s. 115 f.

¹⁴⁵ Se avsnitt 3.4.

¹⁴⁶ Se Boberg & Lindgren, *Nya skatteregler tvingar företag att betala skatt trots underskott*, PwC, Tax Matters – Sveriges skatteblogg, 2019-03-01 samt vad som skrivs om detta nedan i avsnitt 6.2.2.

¹⁴⁷ Se 40 kap. 18 § och 14 kap. 21 § IL.

¹⁴⁸ Se bilaga 2 för visuell förklaring.

4.7 Avslutande ord

Införandet av EBITDA-regeln innebär omfattande förändringar för de företag som träffas av den. Till följd av den nya regleringen förväntas koncerner och stora samt högbelånade bolag öka sin skattebelastning, emedan mindre bolag, som inte träffas av EBITDA-regeln, eller som kan tillämpa förenklingsregeln, förväntas minska sin totala skattebelastning. Den ökade skattebelastningen för koncernerna kompenseras dock till viss del genom den generella bolagsskattesänkningen. Den generella begränsningsregeln förväntas vidare drabba vissa specifika branscher hårdare, som i högre utsträckning finansierar sin verksamhet med lånat kapital. En generellt hög belåning i bolagssektorn innebär betydande ekonomiska risker eftersom högbelånade bolag, vid en lågkonjunktur, kan riskera att gå i konkurs, varav kreditgivarna i sin tur löper risk att inte få tillbaka vad de har lånat ut. En hög belåning i bolagssektorn är således inte önskvärd för samhällsekonomin. Av anledningen att neutraliteten mellan att bedriva sin verksamhet i ett bolag respektive i flera inte ska lida allt för mycket till följd av den nya regleringen har det införts en räntenettoutjämningsregel för koncerner. Räntenettoutjämningsmöjligheten tros dock inte helt åstadkomma den önskade effekten om att skapa neutralitet, av den anledningen har det framförts kritik mot bland annat varför inte en lösning genom exempelvis en gruppregel för koncerner har införts. Osäkerheten om hur de nya reglerna ska tillämpas och vilka effekter som reglerna innebär för olika företag är omfattande. Troligtvis är denna skattereform endast ett startskott för flera framtida förändringar vad avser ränteavdragsbegränsningar. Något som kan klarläggas är att reglerna, i enlighet med sitt syfte, kommer att slå hårt mot stora multinationella koncerner. Dessvärre träffas också nationella koncerner och större bolag hårt av reglerna, som likt mindre bolag torde kunna klassas som ”lågriskföretag” vad avser skatteplanering med ränteavdrag och vinstförflyttning.

5 De nya reglernas effekt på en svensk koncerns möjligheter till resultatutjämnning

5.1 Inledning

Förevarande kapitel ämnar sammanställa de nya reglernas effekt på en koncerns möjlighet till resultatutjämnning genom koncernbidrag och underskottsavdrag. Kapitlet ämnar således besvara uppsatsens första frågeställning, genom att systematiskt analysera och sammanställa de effekter som har presenterats i kapitel fyra. De effekter som det redogörs för nedan är de som kommer utgöra den huvudsakliga grunden för analysen i det sjätte kapitlet. Det sistnämnda kapitlet syftar till att undersöka huruvida lagstiftaren har lyckats upprätthålla, öka eller skapa neutralitet mellan enskilda bolag och verksamhet som bedrivs i koncernform. I kapitlet avses även att undersöka om det finns alternativa rättfärdigande grunder eller målsättningar som kan motivera eventuella avsteg från neutralitetsprincipen, vad avser valet mellan att bedriva verksamhet i koncernform eller inte.

5.2 Koncernbidrag

De nya reglerna innebär att negativa räntenetton och skattepliktiga resultat framöver inte kommer att kunna utjämnas fullt ut med stöd av koncernbidragssystemet. Det beror på att lämnade/erhållna koncernbidrag ingår i det skattemässiga ränteavdragsunderlaget enligt 14 kap. 21 § och 24 kap. 25 § IL. En av effekterna blir således att endast 30 procent av erhållet koncernbidrag kan kvittas mot avdragsgilla ränteutgifter. Vidare bestäms storleken av koncernbidraget efter exempelvis avskrivningar och andra kostnader, vilket får effekten att allt avdragsunderlag inte kan flyttas genom ett koncernbidrag. Avdragsunderlaget, alltså det skattemässiga ränteavdragsunderlaget, räknas däremot ut innan avdrag för avskrivningar och nedskrivningar enligt EBITDA-regeln. Av den anledningen kan bolag, beroende på hur de väljer att bedriva sin verksamhet samt vilken koncernstruktur som bolagsgruppen använder sig av, i hög grad missgynnas av de nya begränsningsreglerna. Ett bolag som till exempel vill bedriva sin verksamhet genom ett holdingbolag, som endast har ränteutgifter och ett dotterbolag, som skapar ett EBITDA, kan på grund av de nya begränsningsreglerna få ett sämre utfall än ett företag som väljer att bedriva sin verksamhet endast i ett bolag. Detta i och med att avdragsunderlag riskerar att ”fastna” i det verksamhetsdrivande dotterbolaget på grund av turordningen vid tillämpning av reglerna. Anta exempelvis att vi har en koncern med ett sammanlagt underskott, och att ett av de bolag som ingår i koncernen har ett positivt resultat

men samtidigt ett negativt räntenetto, som det inte kan utnyttja fullt ut. För att utnyttja det negativa räntenettet måste ett koncernbidrag skickas till bolaget. Efter skickat koncernbidrag räknas avdragsunderlaget ut i det mottagande bolaget, vilket gör att bolaget kommer hamna i skatteposition trots att det finns ett totalt underskott i koncernen. Med de tidigare reglerna hade det räckt att skicka ett koncernbidrag som motsvarar räntekostnaderna för att kunna kvitta dem fullt ut.¹⁴⁹

Anta exempelvis att en verksamhet bedrivs endast i ett bolag. Bolaget har 100 000 kr skattemässigt EBITDA, 50 000 kr i avskrivningar och 30 000 kr avdragsgilla räntekostnader. Bolaget får i den situationen fullt avdrag för sina räntekostnader om 30 000 kr, eftersom det kan dra av 30 procent av skattemässigt EBITDA enligt 24 kap. 24 och 25 §§ IL. EBT blir således 20 000 kr. Om verksamheten istället skulle bedrivas i två bolag (AB 1 och AB 2) kan utfallet bli annorlunda, trots samma ekonomiska utgångspunkt. Anta att den faktiska verksamheten bedrivs i AB 1 och att AB 2 endast är ett holdingbolag. AB 2 har således inget EBITDA, det är dock det bolaget som har tagit koncernens banklån, varför bolaget har ränteutgifter om 30 000 kr. I AB 1 finns inga ränteutgifter, däremot har AB 1 ett skattemässigt EBITDA om 100 000 kr och avskrivningar om 50 000 kr. För att utnyttja det negativa räntenettet i AB 2 måste AB 1 skicka ett koncernbidrag dit, eftersom AB 2 inte har något eget avdragsunderlag. Koncernbidraget bestäms efter avdrag för avskrivningar enligt 14 kap. 21 § och 16 kap. 1 § IL, varför maximalt 50 000 kr kan skickas. I och med att AB 2 inte hade något EBITDA innan mottaget koncernbidrag kommer EBITDA, efter transaktionen, endast bestå av dessa 50 000 kr, varav 30 procent av dessa kommer kunna dras av enligt EBITDA-regeln. Koncernen kommer således hamna på ett skattemässigt resultat om 35 000 kr, eftersom endast 15 000 kr av det erhållna koncernbidraget kommer kunna utnyttjas mot det negativa räntenettet.¹⁵⁰ Exemplet ovan tydliggör hur effekterna av de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna ger en koncern ett skattemässigt resultat på 35 000 kr, medan en verksamhet som endast bedrivs i ett bolag får ett skattemässigt resultat på 20 000 kr, trots samma ekonomiska förutsättningar.

Det lagstiftaren har försökt göra för att kompensera för denna effekt är, att genom 24 kap. 28 och 29 §§ IL, införa en möjlighet för en koncern att kvitta negativt räntenetto i ett företag mot positivt räntenetto i ett annat. Problemet med den regleringen är dock, i kombination med regeln

¹⁴⁹ Se avsnitt 3.3-3.4, 4.3-4.3.1 och 4.6-4.6.1.

¹⁵⁰ Se bilaga 3 för förenklad förklaring genom beräkningar.

om kvarstående negativt räntenetto, att koncerner riskerar att förlora kvarstående negativa räntenetton permanent, eftersom de endast kan rullas i sex år emedan kvittningsmöjligheten inte gäller för kvarstående räntenetton.¹⁵¹ I ovanstående exempel fanns det exempelvis inget positivt räntenetto, eller så var det redan kvittat mot det egna bolagets negativa räntenetto. Exemplet utgör således ett utmärkt, om än förenklat, exempel på hur neutraliteten brister trots den införda kvittningsmöjligheten för positiva och negativa räntenetton. Att handlingsalternativen innan skatt är ekonomiskt likvärdiga, medan dem efter skatt är olika är uppenbart. I detta fall särbehandlas verksamhet som bedrivs i en koncern negativt i förhållande till verksamhet som bedrivs i ett enskilt bolag.¹⁵²

Den nya regleringen innebär således att underskottsbolag riskerar att permanent gå miste om sina negativa räntenetton, i och med att 24 kap. 26 § 2 st. IL stadgar att detta negativa räntenetto endast kan utnyttjas inom sex år från det beskattningsår som det kvarstående räntenettet uppkom. Att påminna om är dock att även enskilda bolag riskerar att bli av med sina kvarstående negativa räntenetton. Däremot kan enskilda bolag, till skillnad från en koncern, fritt använda sina negativa räntenetton i sex år, emedan koncerner inte kan använda möjligheten att kvitta positiva mot negativa räntenetton inom koncernen när det gäller kvarstående negativa räntenetton.¹⁵³ Underskottsavdraget sänker vidare avdragsunderlaget enligt 24 kap. 25 § IL, vilket innebär att endast 30 procent av ett underskottsavdrag kan utnyttjas för att kvitta negativa räntenetton.¹⁵⁴ En annan viktig följd av regleringen är att koncernbidragsspärren riskerar att spärra ett bolags egenupparbetade underskott, om bolaget inte kan få fullt avdrag för sitt negativa räntenetto. Detta i och med att beräkningen av hur stort underskott som är koncernbidragsspärrat enligt 40 kap. 18 § IL görs med utgångspunkten att alla räntekostnader är fullt avdragsgilla. Problematiken ligger således i att koncernbidragsspärren tillämpas innan beräkning av avdragsunderlaget görs enligt 24 kap. 24 och 25 §§ IL, och att alla räntekostnader de facto inte är fullt avdragsgilla.¹⁵⁵ I en artikel i fastighetsvärlden ger skatterådgivningsbyrån Svalner några allmänna råd och praktiska rekommendationer om vilka åtgärder som bolag bör ta vid i och med de nya reglerna. De generella rekommendationer som de bland annat ger är:

¹⁵¹ Läs 24 kap. 26 och 28 §§ IL tillsammans samt se avsnitt 4.4-4.4.1 och 4.5-4.5.1.

¹⁵² Se avsnitt 2.2.

¹⁵³ Se avsnitt 4.4.1.

¹⁵⁴ Se avsnitt 4.3.1.

¹⁵⁵ Se avsnitt 4.6.1.

att utreda om omstrukturering av koncernen kan eller bör ske för att undvika inlåsnings effekter, samt att utreda huruvida den interna finansieringsstrukturen bör ändras.¹⁵⁶

5.3 Avslutande ord

Problemet med de nuvarande reglerna för koncerner är att koncernbidragssystemet inte längre kan upprätthålla sitt syfte fullt ut, det vill säga att skapa neutralitet mellan att bedriva sin verksamhet i ett eller flera bolag. I och med att lämnade/erhållna koncernbidrag ingår i avdragsunderlaget riskerar således avdragsunderlag att ”fastna” i det bolag som lämnar koncernbidrag. Detta innebär också att det mottagande bolaget endast kommer att kunna använda 30 procent av koncernbidraget att kvitta sina negativa räntenetton mot. Om detta bolag i sin tur har kvarstående negativa räntenetton måste dem användas mot avdragsunderlaget någon gång under de kommande sex åren för att bolaget inte permanent ska gå miste om dem. Underskottsbolag löper till följd av det stor risk att bli av med sina kvarstående negativa räntenetton, om de inte har ett avdragsunderlag som är tillräckligt stort att kvitta mot. Tidigare kunde ett koncernbidrag användas fullt ut mot ett koncernbolags avdragsgilla räntekostnader, så fungerar det inte längre.

Effekterna på en koncerns resultatutjämningsmöjligheter måste innebära en neutralitetsbrist, eftersom det är mindre förmånligt (rent skattemässigt) att bedriva sin verksamhet i koncernform. Lagstiftaren har försökt ”kompensera” för bristen genom att låta koncerner kvitta positiva mot negativa räntenetton inom en koncern. Problemet med den regeln är dock att den inte gäller för kvarstående negativa räntenetton, vilket gör att koncerner löper större risk än enskilda bolag att permanent bli av med sina kvarstående negativa räntenetton. Vidare innebär den nya regleringen att underskottsbolag riskerar att inte kunna utnyttja sina underskott mot sina egenupparbetade överskott, eftersom de kan bli koncernbidragsspärrade. Denna effekt måste vara en olycklig, icke-önskvärd följd av den nya regleringen. Syftet med koncernbidragsspärren är att stoppa otillbörlig handel med underskottsbolag, inte att hindra bolag från att använda sina egenupparbetade underskott mot överskott. Det faktum att Svalner faktiskt har gett allmänna rekommendationer gällande att se över huruvida en omstrukturering av koncernen behövs tyder också på en neutralitetsbrist, eftersom skatteregler inte ska styra en skattskyldigs handlingsalternativ.

¹⁵⁶ Persson & Sandberg, *Nya regler begränsar ränteavdrag*, Fastighetsvärlden, 2018-10-14.

6 Sammanfattande slutsatser

6.1 Inledning

I följande kapitel diskuteras och sedermera söks ett svar på hur de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna förhåller sig till neutralitetsprincipen vad avser en koncerns resultatutjämningsmöjligheter. I den nya lagstiftningen finns det inget uttalat syfte om att skapa neutralitet avseende hur ett bolag väljer att bedriva sin verksamhet. Däremot är syftet med koncernbidragsreglerna att skapa en sådan neutralitet. De huvudsakliga målsättningarna med 2019 års regler är istället att öka neutraliteten mellan eget och lånat kapital, sänka den allmänna skuldsättningsgraden i bolagssektorn, förhindra erosion av den nationella skattebasen samt bredda den nationella skattebasen. Det bör hållas i åtanke att en ny reglering vad avser ränteavdragsbegränsningar var tvungen att träda i kraft vid årsskiftet, till följd av skatteflyktsdirektivet. Det bör också påminnas om att neutralitet inte är det enda kriteriet för en god skattelagstiftning, utan ibland måste principen stå åt sidan för att uppfylla andra målsättningar, varför kapitlet innehåller en undersökning om vilka argument och ändamål som skulle kunna rättfärdiga en brist i neutraliteten.

När ”neutraliteten” och ”neutralitet” används nedan avses neutraliteten mellan att bedriva sin verksamhet i ett eller flera bolag, om inte annat föreskrivs. Vidare hänvisas ofta till avsnitt 5.2 istället för till de aktuella avsnitten under kapitel fyra, i och med att de relevanta effekterna, som nedan analyseras ur ett neutralitetsperspektiv, har sammanslagits i avsnitt 5.2. De gånger som det istället hänvisas till avsnitt i kapitel fyra gäller det information som det inte har redogjorts för i avsnitt 5.2, eller som inte innebär en kombination av flera avsnitt under kapitel fyra.

6.2 2019 års ränteavdragsbegränsningsreglers förenlighet med neutralitetsprincipen

6.2.1 Vilka bolag träffas av EBITDA-regeln?

De bolag som träffas av EBITDA-regeln är de bolag som har ett negativt räntenetto som överstiger avdragsutrymmet om 30 procent av EBITDA. Det är med andra ord högbelånade bolag som i största grad påverkas. I och med att det finns vissa branscher, som principiellt är högre belånade, kommer även dessa branscher att i större uträkning påverkas. Vidare är det i högre grad koncerner som kommer träffas av den generella begränsningsregeln och därmed öka sin skattebelastning. Tanken bakom regleringen är inte att träffa mindre ”lågriskföretag” utan

istället har det, till deras fördel, införts en förenklingsregel för att lätta den administrativa bördan för dem. Såväl i förarbetena som i skatteflyktsdirektivet samt OECD:s BEPS-rekommendationer uttalas det explicit att det är stora multinationella koncerner som avses att träffas av den generella begränsningsregeln, eftersom mindre bolag inte utgör någon större risk för att urholka skattebasen genom skatteplanering med ränteavdrag. Det faktum att regeln kommer slå hårdare mot större bolag är en uppenbar brist vad beträffar neutralitetsprincipens grund i strävan om likabehandling och rättvisa. Det är även olyckligt att reglerna förväntas leda till en avsevärt ökad skattebördan för nationella koncerner samt större svenska bolag, som egentligen också torde utgöra ”lågriskföretag” vad avser skattebaserosion genom skatteplanering med ränteavdrag. Syftet är, som tidigare stadgat, att komma åt de stora multinationella koncernerna som ägnar sig åt denna typ av otillbörlig skatteplanering. Målet med den nya regleringen kan således sägas ske på bekostnad av de bolag som inte ägnar sig åt skatteplanering med ränteavdrag.¹⁵⁷

Den generella sänkningen av bolagsskattesatsen kompenserar dock på ett sätt de bolag som träffas av EBITDA-regeln, eftersom skattebördan blir lägre i och med en sänkt skattesats. Som har uppmärksamats är det vanligt att begränsningsregler kombineras med skattesänkningar för att neutralisera effekterna av dessa regler. Trots att skattesänkningen förmildrar effekterna för de bolag som träffas av EBITDA-regeln måste det ses till den uppenbara skillnad som uppkommer mellan de bolag som träffas av regeln och de som inte gör det. Detta med tanke på att de bolag som inte träffas av EBITDA-regeln kommer, på grund av skattesänkningen, istället minska sin totala skattebelastning. Hur mycket skattesänkningen faktiskt kompenserar rent beräkningsmässigt för de bolag som träffas av EBITDA-regeln beror helt på hur deras redovisning ser ut. I vissa fall kan compensationen säkert innebära ett nollsummespel, emedan det i andra fall kan innebära en högre, eller till och med en lägre skattebelastning. Ur ett konkurrensneutralt perspektiv innebär regeln en snedvridning innebärande att stora koncerner särbehandlas negativt i förhållande till de mindre bolag som inte träffas av regleringen. I och med att skatteflyktsdirektivet öppnade upp för möjligheten att införa en förmildrande gruppregel för koncerner, kan det ur ett neutralitetsperspektiv ifrågasättas varför lagstiftaren inte valde att införa sådana regler.¹⁵⁸ Detta behandlas närmare under avsnitt 6.3.

¹⁵⁷ Se avsnitt 2.2, 4.2, 4.3.1 och 5.2.

¹⁵⁸ Se avsnitt 2.2-2.3 och 4.3.1.

Vad som kan sägas med säkerhet är således att en jämförelse mellan de bolag som träffas av den generella ränteavdragsbegränsningsregeln och de bolag som inte träffas av den, kommer att innebära en skattemässig skillnad. Detta innebär i sin tur en bristande konkurrensneutralitet mellan å ena sidan högbelånade och lågbelånade bolag och å andra sidan stora koncerner och enskilda bolag. En rationell skattskyldig kommer alltid att välja det bästa utfallet¹⁵⁹, varför det finns en stor risk att den skattskyldige kommer planera och göra sina val utefter de nya skattereglerna. En sådan följd av reglerna strider mot neutralitetsprincipens grundtanke om att skatteregler inte ska påverka den skattskyldige vid val av handlingsalternativ. Eftersom skattereglerna förväntas träffa stora högbelånade koncerner, kan eventuellt den skattskyldige välja att inte expandera genom fler bolag. Däremot bör det hållas i minnet att skatten inte är allt som betyder något för den skattskyldige. Om ett bolag, trots att det träffas av regeln, kan nå en högre lönsamhet beräknat efter skatt kommer det alternativet att vara det mest ekonomiskt gynnsamma. Detsamma gäller också om ett bolag, genom en investering, exempelvis kan förbättra sitt renommé eller åtnjuta en annan fördel. Svalners rekommendationer till koncerner avseende att se över om en eventuell omstrukturering skulle behövas, eller om finansieringsstrukturen behöver förändras i och med lagändringen, visar tydligt att den nya regleringen inte är konkurrensneutral vad avser ett företags val av verksamhetsstruktur. För företag innebär konkurrensneutralitet i korthet att ett företag inte ska påverkas av olika skatteregler vid valet av finansieringsform och/eller verksamhetsform.¹⁶⁰

Konkurrensneutralitet stämmer överens med innebörden av mikroneutralitet, vilken, som har uppmärksamats, brister vad avser valet mellan att bedriva sin verksamhet i koncernform och i ett enskilt bolag. Däremot ökar EBITDA-regeln neutraliteten vad avser valet mellan att finansiera en investering med eget eller med lånat kapital, i och med att lånat kapital genom den generella ränteavdragsbegränsningen blir dyrare. Innan förändringen innebar skattesubventioneringen för lånat kapital att avkastningen på en investering kunde vara högre efter skatt än innan skatt. Genom den nya regleringen kommer således den skattskyldige inte längre att ha lika stora incitament att endast investera med lånat, billigare, kapital. Denna effekt är önskvärd om hänsyn tas till de finansiella risker som skuldsättning som drivs av skatteincitament innebär. Vidare kan en sådan snedvridning i kostnaden mellan eget och lånat

¹⁵⁹ Med bästa utfallet avses i förevarande fall lägsta möjliga skattebörda.

¹⁶⁰ Se avsnitt 2.2-2.2.1, 4.3.1 och 5.2.

kapital leda till en felallokering av resurser sett ur ett större perspektiv, varför förändringen är en önskvärd sådan.¹⁶¹

En generell skattesänkning i bolagssektorn torde som regel innebära en breddad bolagsskattebas, eftersom en sänkt skattesats som regel ökar konsumtions- och investeringsviljan. Detta är positivt utifrån ett faktorallokerings- och makroneutralt perspektiv. Makroneutralitet, liksom faktorallokeringsneutralitet, går i det stora hela ut på teorin om att neutrala skatteregler förväntas minimera effektivitetsförluster i samhället, eller motsatsvis, öka samhällseffektiviteten. I förevarande fall innebär den generella bolagsskattesänkningen en kompensation för effekterna av att lånat kapital blir dyrare. Detta i och med att effekten av att lånat kapital blir dyrare torde utgöras av en minskad konsumtions- och investeringsvilja, särskilt hos bolag som inte är särskilt solida eller koncerner, som ju träffas hårdare av de nya reglerna. Något som kan kritiseras är att det i förarbetena fokuseras mycket på att den lägre skattesatsen ska leda till samhällsekonomiska effektivitetsvinster, däremot vägs detta inte mot de samhällsekonomiska effektivitetsaspekterna vad avser innebörden av att lånat kapital blir dyrare. Det företas således inte en analys av de sammanslagna effektivitetseffekterna, och genom att endast läsa förarbetena är det lätt att få uppfattningen att de totala effekterna av lagändringarna kommer innebära en ökad samhällseffektivitet. I förarbetena anges visserligen att förväntade effektivitetshämmande effekter av att lånat kapital blir dyrare är mindre byggande, höjda hyror, minskade investeringar, mindre utlåningar från banker, högre kostnader och minskad likviditet. Dessa effekter är inte önskvärda i samhället, det är dock inte heller en alltför hög skuldsättningsgrad i bolagssektorn. Det faktum att skattesatsen har sänkts i samband med att lånat kapital blir dyrare är en nödvändig förändring ur ett effektivitetsperspektiv, alltså för att kompensera för de effektivitetshämmande effekter som dyrare lånat kapital innebär. Den sammanslagna effekten är således troligtvis inte alls en ökad samhällseffektivitet, i alla fall inte till en början. Genom skattesänkningen försöker således lagstiftaren snarare kompensera för de effektivitetshämmande delarna av lagstiftningen.¹⁶²

¹⁶¹ Se avsnitt 2.2-2.2.1, 4.3.1 och 5.2.

¹⁶² Se avsnitt 2.2-2.2.1, 4.3.1 och 5.2.

6.2.2 De särskilda effekterna på resultatutjämningsmöjligheter för koncerner

Vad som har uppdragats, i framför allt uppsatsens femte kapitel, är att koncernbidragssystemet inte längre kan säkerställa att neutralitet upprätthålls mellan verksamhet som bedrivs i koncernform och verksamhet som bedrivs i ett enskilt bolag, vilket är syftet med reglerna. Ett sätt för företag att expandera sin verksamhet är bland annat genom att skapa fler verksamhetsgrenar och företag. Ett koncernbidragssystem som inte längre kan uppfylla sitt syfte riskerar att påverka företagens val i att expandera genom flera bolag, vilket på sikt torde hämma samhällseffektiviteten. Härvidlag påverkar en brist i mikroneutraliteten samhället i det stora hela, detta är således ett exempel på hur en snedvridning i mikroneutraliteten kan påverka makroneutraliteten. Gunnarsson har uppmärksammat att neutralitet liksom andra rättvisepprinciper ibland har fungerat som fasadlegitimation i lagstiftningsarbetet. Det finns vidare flera klara fall när lagformuleringar objektivt sett är uppenbart misslyckade i förhållande till sitt syfte.¹⁶³ Var gränsen går för ett absurt resultat som innebär att domstolarna får frångå lagtextens formulering är dock svårt, om inte omöjligt, att besvara. Tjernberg har, genom att analysera flera rättsfall, kommit fram till att HFD, med hänsyn till legalitetsprincipen, följer en regel som är tydlig och inte uppenbart felformulerad, trots att den står i strid med sitt syfte. Enligt HFD finns en skillnad mellan uppenbara felformuleringar och regler som har misslyckats att uppfylla sitt syfte. Vid uppenbara felformuleringar måste ibland lagstiftaren stå sitt kast, å andra sidan kan det konstateras att en rent lexikalisk tolkning inte får leda till absurda eller ologiska resultat. I domstolarna kan det således vara korrekt att ibland korrigera tydliga misstag av lagtextens författare. Däremot korrigeras inte politiska misstag och därav krävs denna ständiga ändring av lagtexten som även Gunnarsson har uppmärksammat när rättvisepprinciper används som fasadlegitimation.¹⁶⁴

Problemet som uppstår när neutralitetsprincipen fungerar som fasadlegitimation, eller när lagstiftaren har misslyckats med att stifta lagar som överensstämmer med sitt syfte, är att det ständigt krävs ny lagstiftning. I förevarande fall går inte själva nya regleringen emot sitt syfte, däremot urholkar reglerna effektiviteten i koncernbidragssystemets uppfyllande av sitt ändamål. Det kan misstänkas att ett rent medvetet förbiseende har skett i lagstiftningsprocessen, eftersom remissinstanserna faktiskt har uppmärksammat och kritiserat att koncernbidragssystemet riskerar att inte längre kunna upprätthålla den avsedda neutraliteten.

¹⁶³ Se avsnitt 2.2-2.4, 3.3 och 5.2.

¹⁶⁴ Tjernberg, *Skatterättslig tolkning på inkomstbeskattningens område – lagen i sitt systematiska sammanhang och vid (uppenbara) felformuleringar*, SN 2016, s. 182 f. och avsnitt 2.2.

För en god skattelagstiftning krävs det att neutralitetsprincipen beaktas i lagstiftningsprocessen. Neutralitet är dock inte den enda målsättningen bakom skatteregler, varför neutraliteten ibland får stå åt sidan till fördel för andra ändamål med lagstiftningen. Om neutralitet kan upprätthållas, samtidigt som lagens andra målsättningar och syften kan uppnås, bör det dock alltid eftersträvas. Det ska dock hållas i åtanke att lagstiftning, som har som mål att tillgodose neutralitet, ofta får en komplex och svårtillämpad utformning. En sådan utformning kan istället komma att strida mot rättssäkerheten, som också är ett kriterium för en god skattelagstiftning.¹⁶⁵

Genom 24 kap. 28 och 29 §§ IL erbjuder lagstiftaren koncerner en möjlighet till kvittning av positiva och negativa räntenetton. Regeln löser dock inte helt de negativa effekter som EBITDA-regeln får för en koncerns beskattning, i och med att den inte beaktar en hel koncerns totala räntenettonivå. Räntenettoutjämnning kan genom regleringen också ske via koncernbidrag, däremot kan inte koncernbidraget i dagsläget fungera både resultatutjämnande och räntenettoutjämnande.¹⁶⁶ Enligt tidigare regler hade ett koncernbidrag som motsvarar det negativa räntenettet kunnat skickats och inneburet ett nollresultat för det mottagande bolaget.¹⁶⁷ Vidare är rätten att utnyttja kvarstående negativa räntenetton tidsbegränsad till sex år enligt 24 kap. 26 § IL, vilket går emot den standard som gäller för vanliga underskott i verksamheten, det vill säga att det är företagets livslängd som utgör den ekonomiska kvittningsperioden. Sexårsperioden gäller även enskilda bolag och är därav inte en särskild regel för koncerner. Däremot innebär regeln, i kombination med kvittningsregeln i 24 kap. 28 § IL, att koncerner löper större risk att bli av med sina kvarstående negativa räntenetton, eftersom räntenettoutjämningsmöjligheten inte gäller för kvarstående negativa räntenetton enligt 24 kap. 28 § 1 st. 2 men. IL. Att tidigare års underskott dessutom minskar avdragsunderlaget enligt beräkningen i 24 kap. 25 § IL gör att underskottsbolag inte endast riskerar, utan löper stor risk, att permanent bli av med sina negativa räntenetton. Underskottsbolag finns i större omfattning inom koncerner, eftersom ett enskilt bolag inte kan gå med underskott i hur många år som helst utan att försättas i konkurs, emedan det i en koncern är tämligen vanligt förekommande med underskottsbolag.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Se avsnitt 2.2, 2.4, 3.3 och 5.2.

¹⁶⁶ Se 5.2 och bilaga 3.

¹⁶⁷ Se avsnitt 3.3.

¹⁶⁸ Se avsnitt 3.3 och 5.2.

Att dessutom tidigare års underskott, som uppkommit innan lagens ikraftträdande, minskar avdragsunderlaget kan kritiseras ur ett rättssäkerhetsperspektiv, eftersom det har starka drag av retroaktiv lagstiftning. Det faktum att tidigare års underskott minskar avdragsutrymmet påverkar dock inte neutraliteten mellan koncerner och enskilda bolag, förutom i den aspekten att det är underskottsbolag som löper risk att förlora sina avdrag för negativa räntenetton och att sådana bolag i större utsträckning finns inom koncerner. Att koncernbidragssystemet inte längre fungerar som det ska är dock uppenbart. Koncerner kommer på grund av de nya skattereglerna behöva se över sina möjligheter till omstruktureringar. I och med den nya regleringen finns således en risk att ett företag väljer att inte expandera verksamheten genom flera bolag, eftersom den nya regleringen innebär sämre möjligheter till resultat- och räntenettoutjämnning för koncerner. Incitament att inte expandera genom fler bolag torde även det vara effektivitetshämmande. Återigen bör det dock påminnas om att skatteregler inte är den enda anledningen till varför verksamheter väljs att bedrivas på ett visst sätt eller i en särskild organisationsform. Det föreligger oftast flera skäl till varför en verksamhet exempelvis väljer att expandera genom fler bolag.¹⁶⁹

Det är utifrån flera perspektiv problematiskt att koncernbidragsspärren, som finns till för att hindra otillbörlig handel av underskottsbolag, också riskerar att hindra ett bolag från att kvitta egenupparbetat överskott mot egenupparbetat underskott. Det ena perspektivet är att även denna effekt kan innebära att ett bolag väljer att inte expandera genom flera bolag. En annan problematisk synvinkel är det faktum att spärren får en innebörd som inte stämmer överens med dess syfte, vilket måste vara en olycklig följd av lagstiftningen som endast påverkar koncerner. Det är dock viktigt att poängtera att lagstiftaren var tvungen att ta ställning till i vilken turordning reglerna ska tillämpas. En turordning som hade inneburit att koncernbidragsspärren tillämpas efter EBITDA-regeln, istället för innan, hade kunnat leda till att för höga avdrag hade kunnat göras, och att koncernbidragsspärrens syfte därigenom hade kunnat urholkas. En sådan ordning hade snarare inneburit en gynnsammare behandling av koncerner än enskilda bolag, vilket också avviker från neutralitetsprincipens grundmålsättning om att skatteregler inte ska påverka valet av olika handlingsalternativ. Det är i princip en omöjlig uppgift att ta tillvara på alla syften, intressen och ändamål med skattereglerna, men det är lagstiftarens uppgift att försöka.¹⁷⁰ I ett nyligen publicerat inlägg i skattebloggen Tax matters uppmärksammas även att

¹⁶⁹ Se avsnitt 2.2, 2.4, 3.3, 4.3.1 och 5.2.

¹⁷⁰ Se avsnitt 2.2, 2.4, 3.4, 5.2 och bilaga 2.

lagstiftaren kanske inte har förstått de slutliga effekterna av den turordning av reglerna som valdes. Vad som skrivs i inlägget rimmar väl med delar av förevarande analys:

Konsekvenserna ovan diskuteras bara delvis i förarbeten och det är oklart om lagstiftaren förstått fulla vidden av den turordning som slutligen valdes. Klart är dock att ovan gjorda tolkning av de nya reglerna kommer att få stora konsekvenser för företag med negativa räntenetton och koncernbidragsspärrade underskott. För internationella koncerner där ägarförändringar inträffar mer frekvent, kommer det även vara mycket svårt att säkerställa reglernas efterlevnad. Att det ska vara så svårt att räkna fram hur mycket avdrag för räntekostnader som ett företag får, rimmar inte med Skatteverkets tes om att det ska vara lätt att göra rätt.¹⁷¹

6.3 Motiv för avsteg från neutralitet mellan koncerner och enskilda bolag

Som har uppdragats innebär lagändringarna att neutraliteten avseende att bedriva sin verksamhet i ett eller flera bolag har försämrats. Dels på grund av att det i större utsträckning är stora koncerner som avses att träffas av reglerna och dels på grund av räntebegränsningsreglernas sammanslagna effekter på koncernbidragssystemet och koncernbidragsspärren. Syftet med EBITDA-regeln är i huvudsak att öka neutraliteten mellan finansiering via eget och lånat kapital, och således även att sänka den allmänna skuldsättningsgraden i bolagssektorn, motverka skattebaserosion genom skatteplanering med ränteavdrag samt att bredda den nationella bolagsskattebasen. I och med att det är stora koncerner som i högre grad kan skatteplanera med ränteavdrag, är det en avsedd effekt att det är just dem bolagen som träffas av de nya reglerna. Det är således ett såväl direkt, som avsett, avsteg från målet om att det ska råda konkurrensneutralitet mellan olika företags- och organisationsformer.¹⁷²

En ökad neutralitet mellan eget och lånat kapital, genom att göra lånat kapital dyrare, både förväntas, och borde absolut, innebära en sänkt skuldsättningsgrad i bolagssektorn. Det faktum att lånat kapital blir dyrare i och med förändringarna är önskvärt, med tanke på den skattesubvention som investeringar finansierat med lånat kapital tidigare har inneburit. Särskilt med hänsyn till den finansiella risk som en för hög skuldsättningsgrad innebär för samhället. Skattesubventionen på lånat kapital enligt tidigare systematik var ett hot mot den nationella skattebasen, eftersom en investering, finansierad av lånat kapital, de facto var så pass hög att avkastningen på investeringen kunde bli högre efter skatt än vad den var innan skatt. Det faktum

¹⁷¹ Boberg & Lindgren, 2019.

¹⁷² Se avsnitt 1.1, 2.2, 4.3.1 och 5.2.

att samhällseffektiviteten i viss mån kan sjunka genom en sänkt konsumtions- och investeringsvilja utgör således en nödvändig följd av ett önskvärt ändamål. I och med att det har sett ut som det har gjort ett tag, vad avser skattesubvention för lånat kapital, är förändringen främmande. Konsumtions- och investeringsviljan kan således, som tidigare har stadgats, förväntas sjunka till följd av den nya regleringen. Däremot borde effektiviteten med tiden ta fart igen, det vill säga när marknaden har vant och anpassat sig efter den nya strukturen. För att kompensera för detta har lagstiftaren som bekant valt att sänka den generella skattesatsen, som i allmänhet tros innebära ökad konsumtions- och investeringsvilja. Den sänkta skattesatsen neutraliserar även den sammanslagna effekten av skattebördan för de bolag som träffas av EBITDA-regeln, däremot neutraliserar den inte någon skillnad mellan de bolag som träffas och inte träffas av regleringen.¹⁷³

Det som kan konstateras är således att ökad neutralitet mellan eget och lånat kapital leder till en sänkning av den generella skuldsättningsgraden i bolagssektorn. Det finns vidare inget som säger att neutralitet mellan verksamhet som bedrivs i koncernform och verksamhet som inte bedrivs i koncernform är mer viktig än neutralitet i någon annan aspekt. Det som kan kritiseras i förevarande fall är dock att det kan uppfattas som att lagstiftaren aktivt har valt att inte främja neutralitet i de bägge aspekterna, alltså att å ena sidan främja såväl ökad neutralitet mellan eget och lånat kapital, men att å andra sidan samtidigt försöka upprätthålla neutralitet mellan koncerner och andra verksamhetsstrukturer. Enligt skatteflyktsdirektivet tilläts nämligen, som tidigare har nämnts, vissa förmildrande regler för räntenettoutjämnning inom koncerner, vilket har valts att inte införas i svensk lagstiftning. Ett argument för varför en sådan koncernregel inte har valts att införas är att en sådan regel inte skulle ta itu med den generella skuldsättningsgraden i bolagssektorn. Ett annat argument är att regeln skulle ha kunnat bli alltför komplext utformad och svårtillämpad. Inget av dessa två argument är dock helt övertygande i förhållande till intresset av att upprätthålla neutralitet mellan de olika verksamhetsstrukturerna. Detta eftersom dels skuldsättningsgraden i bolagssektorn de facto torde minska betydligt i samband med att lånat kapital blir dyrare, och dels att skatteneutralitet tidigare har ansetts väga tyngre än undvikande av en komplicerad lagstiftning.¹⁷⁴

Det är allmänt känt att lagstiftning som avser att skapa skatteneutralitet ibland kan få en komplex utformning, varför det argumentet är tämligen ”klent” i förhållande till strävan efter

¹⁷³ Se avsnitt 2.2-2.2.1 och 4.3.1.

¹⁷⁴ Se avsnitt 2.2, 2.3-2.4, 4.3.1 och 5.2.

neutralitet mellan olika organisationsstrukturer. Regler till förmån för neutralitet, så som exempelvis koncernbidragsreglerna, har trots en komplicerad utformning införts i det svenska skattesystemet. Undvikande av en komplex lagstiftning torde således inte utgöra, eller för den delen accepteras, som ett avgörande argument för att inte införa neutralitetsfrämjande lösningar. Det är inte endast neutralitetsskapande skatteregler som är komplexa, hela skattelagstiftningen är generellt ganska komplicerat utformad i och med målet att lagstiftningen ska vara så uttömmande och därav också så stängd som möjligt för olika tolkningar. Detta beror på legalitetsprincipens starka ställning inom rättsområdet. Även den nya EBITDA-regeln är ett exempel på en komplext utformad regel och systematiken kring den nya regeln är svår, eftersom den kräver en viss turordning i tillämpningen av de olika reglerna. Det faktum att regeln är komplext utformad och svårtillämpad för den skattskyldige har inte hindrat regelns införande.¹⁷⁵

En viktig ambition med lagstiftningen är även att undvika skatteplanering med ränteavdrag och därmed skattebaserosion. EBITDA-regeln innebär definitivt en förminskad möjlighet till skatteplanering med hjälp av räntekostnader, eftersom alla räntekostnader inte längre är villkorslöst avdragsgilla i Sverige på samma sätt som enligt föregående lagstiftning. Att inte ens internt kunna fördela avdragsutrymmet inom en koncern kan dock tyckas vara att dra det ett snäpp för långt, med tanke på hur effekterna särskilt träffar koncerner. Vidare finns det även riktade räntebegränsningsregler som träffar otillbörlig skatteplanering inom koncerner. Återigen har det i förarbetena använts som argument att exempelvis en gruppregel, som skulle tillåta koncerner att internt fördela bolagens avdragsutrymme, inte skulle ta itu med den generella skuldsättningsgraden, samt att lagstiftningen skulle bli alltför komplex och svårtillämpad.¹⁷⁶

Den följd av de nya reglerna som innebär att koncernbidragssystemet inte längre kommer fungera helt i enlighet med sitt syfte är problematiskt. Det är viktigt att framhäva problemet med ny lagstiftning som innebär att gammal lagstiftning inte längre är lika effektiv i förhållande till sitt ändamål. Koncernbidragssystemet borde rimligtvis ha setts över och anpassats i samband med den nya lagstiftningen. Av vilken anledning lagstiftaren valde att inte se över koncernbidragsreglerna i samband med den nya ränteregleringen kan bero på flera olika saker, det kan vara ett rent misstag, ett förbiseende eller kanske en brådskande lagstiftningsprocess.

¹⁷⁵ Se avsnitt 1.5.3, 2.2-2.4, 3.3 och 4.3-4.3.1.

¹⁷⁶ Se avsnitt 1.1, 4.1 och 4.3.1.

Det kan också ha berott på att lagstiftaren ännu inte helt hade förstått de sammanslagna effekterna som regleringen skulle komma att innebära för koncerners resultatutjämningsmöjligheter. Vad som är den exakta orsaken är omöjligt att besvara, men det borde åtminstone stå klart att det inte är meningen att ny skattelagstiftning ska urholka de avsedda effekterna av existerande skatteregler.¹⁷⁷

Genom att betrakta reglerna ur ett internationellt perspektiv torde nationella förändringar utifrån OECD:s rekommendationer innebära en ökad internationell skatteharmonisering. Skatteflyktsdirektivet baseras på OECD:s BEPS-paket, och de rekommendationer som avser en generell ränteavdragsbegränsning stämmer i det stora hela överens med BEPS åtgärd fyra samt artikel fyra i skatteflyktsdirektivet. I och med att skatteflyktsdirektivet träffar alla länder inom gemenskapen torde reformen också innebära en ökad skatteharmonisering vad avser ränteavdragsbegränsningar inom EU. Det faktum att regeringen valde att inte införa förmildrande regler för koncerner att tillämpa kan dock innebära incitament för koncerner att bedriva sin verksamhet utomlands, om andra medlemsstater väljer att införa sådana möjligheter i sina nationella lagar.¹⁷⁸

6.4 Avslutande ord

Sammantaget får EBITDA-regeln och de tillhörande nya reglerna stora effekter för alla bolag som träffas av dem. Det är primärt stora koncerner som kommer omfattas av reglerna och i kombination med att koncerners resultatutjämningsmöjligheter minskas, i och med de nya reglernas införande, måste lagstiftningen innebära en uppenbart försämrad neutralitet mellan enskilda bolag och koncerner. Kan denna snedvridning i neutraliteten motiveras av bland annat en ökad neutralitet mellan eget och lånat kapital, en breddad bolagsskattebas eller av anledningen att motverka skatteplanering genom ränteavdrag?

Ja, ett avsteg från neutralitet mellan valet att bedriva en verksamhet i ett eller flera bolag skulle kunna rättfärdigas av dessa ändamål. Ändamålen är såväl eftersträvarvärda som i vissa fall nödvändiga. Vad som talar emot ett sådant rättfärdigande är dock de möjligheter som lagstiftaren faktiskt hade, att i enlighet med de möjligheter som gavs i skattedirektivet, införa regler som förmildrar effekterna för verksamhet som bedrivs i koncernform. En annan tydlig

¹⁷⁷ Se avsnitt 2.2, 2.4, 3.3-3.4 och 5.2.

¹⁷⁸ Se avsnitt 1.1, 2.4, 4.2 och 4.3.1.

brist med lagstiftningen är behovet av nya koncernbidragsregler som anpassas till ränteavdragsbegränsningsreglerna, eftersom de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna leder till ett ineffektivt koncernbidragssystem. Det faktum att en ny reglering urholkar en äldre reglering, utan att den äldre regleringen ses över i samband med lagstiftningen, måste innebära ett rent lagstiftningsmisslyckande. Det som har hänt i förevarande fall är att problemet med ett ineffektivt koncernbidragssystem faktiskt har uppmärksammats i förarbetena, men att inget har gjorts åt det. Av vilken anledning detta faktum har bortsetts från är som sagt omöjligt att besvara. Vad som är tämligen uppenbart är dock att det måste vara mycket svårt att åstadkomma en fullt fungerande systematik mellan koncernbidragssystemet och de nya ränteavdragsbegränsningsreglerna. Ett spontant antagande är att lagstiftaren inom kort kommer att behöva se över möjligheterna till en gruppregel för koncerner igen, samt att 35 kap. IL försöker anpassas bättre till de nya reglerna i 24 kap. IL. Reglerna kan säkert tänkas bli komplexa och svårtillämpade, vilket å ena sidan strider mot hur en god skattelagstiftning ska vara utformad ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Å andra sidan torde det emellertid väga tyngre att neutralitet mellan verksamhet som bedrivs i koncernform och verksamhet som bedrivs i ett enda bolag upprätthålls.

Det faktum att neutraliteten mellan verksamhet som bedrivs i koncernform och verksamhet som endast bedrivs i ett bolag brister något på grund av den nya regleringen, hade således egentligen kunnat rättfärdigas av behovet av ökad neutralitet mellan eget och lånat kapital, motverkan av skatteplanering med ränteavdrag samt en breddad bolagsskattebas. I förevarande fall hade dock de olika ändamålen kunnat uppfyllas utan en så pass stor bekostnad på neutraliteten mellan de verksamheter som bedrivs, respektive inte bedrivs, i koncernform. En bättre balans hade således kunnat åstadkommas genom regler som mildrar effekterna för koncerner, utan att för den delen urholka syftet med de nya ränteavdragsbegränsningarna.

Källförteckning

EU-rätt

EU-direktiv

Rådets direktiv (EU) 2016/1164 av den 12 juli 2016 om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt inverkar på den inre marknads funktion, EUT L 193, 19.7.2016.

Nationell rätt

Gällande lagstiftning

Aktiebolagslag (2005:551)

Inkomstskattelag (1999:1229)

Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform

Lag (1995:575) mot skatteflykt

Lag (2015:1016) om resolution

Skatteförfarandelag (2011:1244)

Ändring av lagstiftning

Lag (2008:1343) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Lag (2012:757) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 1953:28, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 juni 1927:321 om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar, m.m.

Prop. 1986/87:30, om följdändringar till sloandet av den kommunala garanti- och utbokeskattningen m.m.

Prop. 1989/90:110, om reformerad inkomst- och företagsbeskattning.

Prop. 1997/98:1, budgetpropositionen för 1998, bilaga 6, 1990 - 91 års skattereform - en värdering.

Prop. 2008/09:65, Sänkt bolagsskatt och vissa andra skatteåtgärder för företag.

Prop. 2012/13:1, Budgetproposition för 2013.

Prop. 2017/18:245, Nya skatteregler för företagssektorn.

Statens offentliga utredningar

SOU 1964:29, koncernbidrag m.m., betänkande av skatteutredningen ang. ackumulerad inkomst m.m.

SOU 1975:54, Fåmansbolag – delbetänkande.
SOU 1991:100, Neutral företagsbeskattning.
SOU 2008:80, Beskattningstidpunkten för näringsverksamheten.
SOU 2014:40, Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet.

Departementsserien

Ds 1992:6 Skatteförmåner och andra särregler i inkomst- och mervärdesskatten, Rapport till ESO.

Rättsfallsregister

Regeringsrätten/Högsta förvaltningsdomstolen

RÅ 1995 ref. 83
RÅ 2007 ref. 84
RÅ 2007 ref. 85
RÅ 2010 ref. 112
HFD 2016 ref. 23

Litteratur

Doktrin

Andersson, Lennart, Sandström, Kjell & Bokelund Svensson, Ulf, *Skatteplanering i aktiebolag: seriös skatteplanering för bolaget och dig som ägare*, 6 uppl., Björn Lundén Information, Näsviken, 2016.

Andersson, Mari, Saldén-Enérus, Anita & Tivéus, Ulf, *Inkomstskattelagen: En kommentar*, del II, 12 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2018.

Andersson, Simon, *Rättsdogmatisk metod och bevisvärdering* i: Andersson, Simon & Lainpelto, Katrin (red.), *Festskrift till Christian Diesen*, 1 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2014, s. 427-450.

Bergström, Sture, *Skatter och civilrätt: en studie över användningen av civilrättsliga termer i skatterättsliga sammanhang = [Steuern und Zivilrecht] = [Private law and tax law]*, Liber Förlag, Diss. Uppsala: Univ., 1979, Stockholm, 1978.

Dahlberg, Mattias, *Om doktrinen som rättskälla i skatterätten* i: Bylander, Eric (red.), *Doktrinen i praxis*, Iustus, Uppsala, 2013, s. 49 – 65.

Dahlberg, Mattias, *Vilket rättskällevärde har kommentaren till OECD:s modellavtal?* i: Arvidsson, Richard, Melz, Peter & Silfverberg, Christer (red.), *Festskrift till Gustaf Lindencrona*, 1 uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2003, s. 137 – 155.

Eggert Møller, Mogens, *Om skatteneutralitetens renæssance og medværdieskatten i Danmark och Fællesmarkedet*, i *Afhandlinger fra Handelshøjskolen i København: udsendt i anledning af højskolens 50 års jubilæum den 1.10.1967*, s. 348 – 373, Köpenhamn 1967.

Eriksson, Asbjörn, *Praktisk beskattningsrätt: lärobok i inkomstbeskattning*, 25 uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018.

Gunnarsson, Åsa, *Skatterättvisa [Tax equity]*, Iustus, Diss. Uppsala, 1995.

Kaldal, Anna & Sjöberg, Gustaf, *Vetenskapskrav på uppsatser i rättsvetenskap: handfasta tips*, Jure, Stockholm, 2018.

Kellgren, Jan, *Kunskapsutveckling och beskattning: om den inkomstskatterättsliga behandlingen av aktiebolagens utgifter för kunskapsutveckling*, 1 uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2005.

Kellgren, Jan, *Mål och metoder vid tolkning av skattelag: med särskild inriktning på användning av förarbeten*, Iustus, Diss. Linköping: Linköpings universitet, 1997, Uppsala, 1997.

Kellgren, Jan, *Något om betydelsen av reciprocitet och prissättning vid neutralitetsanalyser i inkomstskatterättslig forskning* i: Tjernberg, Mats, Rendahl, Pernilla & Wenander, Henrik (red.), *Festskrift till Christina Moëll*, Juristförlaget i Lund, Lund, 2017, s. 169-179.

Kleineman, Jan, *Rättsdogmatisk metod* i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund, 2018, s. 21-46.

Kulin-Olsson, Karin, *Juridikens fundament: med grundläggande juridisk metodlära*, 6 uppl., Jure, Stockholm, 2011.

Lodin, Sven-Olof, Lindencrona, Gustaf, Melz, Peter, Silfverberg, Christer & Simon-Almendal, Teresa, *Inkomstskatt: en läro- och handbok i skatterätt*, del I och II. 16 uppl., Studentlitteratur, Lund, 2017.

Mattsson, Nils, *Skattepolitik*, 5 uppl., Iustus, Uppsala, 1996.

Peczenik, Aleksander, *Juridikens teori och metod: en introduktion till allmän rättslära*, 1 uppl., Fritze, Stockholm, 1995.

Pelin, Lars, *Internationell skatterätt: i ett svenskt perspektiv*, 5 uppl., Studentlitteratur, Lund, 2011.

Persson Österman, Roger, *Kontinuitetsprincipen i den svenska inkomstbeskattningen*, 1 uppl., Juristförlaget, Diss., Stockholm: Univ. Stockholm, 1997.

Påhlsson, Robert, *Likhet inför skattelag: likhetsprincipen och konstruktionen av jämförbarhet i skatterätten*, Iustus, Uppsala, 2007.

Rabe, Gunnar & Hellenius, Richard, *Det svenska skattesystemet*, 24 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2011.

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod och argumentation*, 4 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2018.

Sonnerby, Mikaela, *Neutral uttagsbeskattning på mervärdesskatteområdet*, 1 uppl., Norstedts juridik, Diss. Uppsala: Uppsala universitet, 2010, Stockholm, 2010.

Tjernberg, Mats, *Periodiseringsfonder och andra obeskattade reserver*, Iustus, Uppsala, 2004.

Tjernberg, Mats, *Skatterättslig tolkning*, 1 uppl., Iustus, Uppsala, 2018.

Wiman, Bertil, *Beskattning av företagsgrupper*, 1 uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2002.

Tidskrifter

Fall, Johan & Hellenius, Richard, *Promemorian Nya skatteregler för företagssektorn*, SvSkT 9, 2017, s. 569.

Gunnarsson, Åsa, *Skatteförmåga och skatteneutralitet - juridiska normer eller skattepolitik?* SN 1998, s. 550.

Jareborg, Nils, *Rättsdogmatik som vetenskap*, SvJT 2004, s. 1.

Lodin, Sven-Olof, *Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning*, SN 2007, s. 477.

Melz, Peter, Nilsson, Peter, Norrman, Erik, *Bolagsskattereformen 2019 – ränteavdragsbegränsningar*, SN nr. 7, 2018, s. 471.

Moëll, Christina, *Anmälan av Mikaela Sonnerby "Neutral uttagsbeskattning på mervärdesskatteområdet"*, SN 2011, s. 326.

Peczenik, Aleksander, *Juridikens allmänna läror*, SvJT 2005, s. 249.

Rick, Johan, *Användning av OECD-material vid tolkning av svensk intern skatterätt*, SvSkT 8, 2016, s. 541.

Svensson, Eva-Maria, *De lege interpretata – om behovet av metodologisk reflektion*, JP, Jubileumsnummer 2014, s. 217.

Tikka, Kari S., *Om principer vid tolkningen av skattelag*, SN 2004, s. 656.

Tjernberg, Mats, *Skatterättslig tolkning på inkomstbeskattningens område – lagen i sitt systematiska sammanhang och vid (uppenbara) felformuleringar*, SN 2016, s. 167.

Elektroniskt material

Boberg, Constantina & Lindgren, Tobias, *Nya skatteregler tvingar företag att betala skatt trots underskott*, PwC, Tax Matters – Sveriges skatteblogg, 2019-03-01, <https://blogg.pwc.se/taxmatters/nya-skatteregler-tvingar-foretag-att-betala-skatt-trots-underskott/>, hämtad: 2019-03-05.

Persson, Anna & Sandberg, Viktor, *Nya regler begränsar ränteavdrag*, Fastighetsvärlden, 2018-10-14, <https://www.fastighetsvarlden.se/fvexpert/nya-regler-begransar-ranteavdrag/>, hämtad: 2019-02-01.

Soft-law

OECD-material

OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, *Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments Action 4 – 2016 Update*.

Skatteverket

Skatteverkets ställningstagande av den 31 maj 2006, Avräkning av dansk skatt vid sambeskattning, dnr. 131 342711-06/111.

Skatteverkets promemoria av den 23 juni 2008, Förslag om begränsningar i avdragsrätten för ränta m.m. på vissa skulder, bilaga till dnr. 131-348803-08/113.

Skatteverkets riktlinje för skattebetalning av den 26 oktober 2016, dnr: 131 475441-16/111.

Bilaga 1

Tabell 6.1 Exempel: Generell ränteavdragsbegränsning

	Beskrivning	Tecken	Belopp
1	Rörelseresultat	+/-	+500
2	Värdeminskning	-	80
3	Resultat från HB	+/-	+100
4	Ränteinkomster	+	40
5	Ränteutgifter	-	100
A	Bokföringsmässigt resultat (Summa ruta 1 till ruta 5)	+/-	+460
6	Avdrag för underskott från tidigare år	-	200
7	Bokförda ej skattepliktiga intäkter	-	20
8	Återföring ränteavdrag enligt riktade regler	+	10
B	Skattemässigt resultat före räntejustering och avdrag för avsättning till periodiseringsfond (Summa A och rutorna 6, 7 och 8)	+/-	+250
9	Återföring negativt räntenetto	+	50
10	Ränteavdrag	-	50
11	Avdrag för kvarstående negativt räntenetto	-	34
12	Återföring periodiseringsfond	+	0
13	Avdrag periodiseringsfond	-	54
C	Överskott/underskott näringsverksamhet	+/-	+162
D	Ingående kvarstående negativt räntenetto		50
E	Utgående kvarstående negativt räntenetto		16

Tabell 6.2 Exempel: Justeringarna i 25 § tillämpade på exempel i tabell 6.1

Lagtext	Poster	Belopp
Avdragsunderlaget utgörs av resultatet av näringsverksamheten före avdragsbegränsning för negativt räntenetto enligt 24 § och kvarstående negativt räntenetto enligt 26 §	C-9+10+11	162-50+50+34
Ökat med ränteutgifter för vilka avdragsrätten inte har begränsats enligt andra bestämmelser i detta kapitel än 24 §	5-8	+100-10
Ökat med årliga värdeminskning-avdrag enligt 18 kap. 3 §, 19 kap. 4 och 26 §§ samt 20 kap. 4 och 17 §§	2	+80
Ökat med avdrag enligt 19 kap. 7 § och 28 § andra stycket samt 20 kap. 7 §	Saknas i exemplet	-
Ökat med avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap. 5 §	13	+54
Minskat med ränteinkomster	4	-40
Minskat med överskott som belöper sig på andelar i svenska handelsbolag och i utlandet delägarbeskattade juridiska personer	3	-100
Minskat med återfört avdrag för avsättning till periodiseringsfond enligt 30 kap.	12	0
Ränteavdragsunderlag	C-9+10+11+5-8+2+13-4-3-12	280

Bilaga 2

Steg 1

*MB*¹⁷⁹ → *DB*¹⁸⁰

Inrullat underskott: 70 000 kr

EBIT: 100 000

R. K¹⁸¹: 50 000 (*samtliga*)

→

Spärrat underskott som får utnyttjas: 50 000

Steg 2

DB

EBIT: 50 000 (100 000 – 50 000)

R. K: + 10 000

– Återförs p. g. a. ej avdragsgilla.

EBT: 60 000

Steg 3

DB

EBT: 60 000

Underskott som får utnyttjas: 50 000

EBT: 10 000

→ *Skatteposition trots inarbetat underskott*

¹⁷⁹ Moderbolag.

¹⁸⁰ Dotterbolag.

¹⁸¹ Räntekostnader.

Bilaga 3

Jämförelse AB

Skattemässigt EBITDA: 100 000 kr

Avskrivningar: 50 000 kr

Avdragsgilla R. K¹⁸²: 30 000 kr (kan dras av i sin helhet, 30% av 100 000)

EBT: 20 000 kr (100 000 – 50 000 – 30 000)

AB 1 + AB 2

Skattemässigt EBITDA: 100 000 kr

Avskrivningar: 50 000 kr

Avdragsgilla R. K: 30 000 kr (kan dras av i sin helhet, 30% av 100 000)

EBT: 20 000 kr (100 000 – 50 000 – 30 000)

AB 1

Skattemässigt EBITDA: 100 000 kr

Avskrivningar: 50 000 kr

Avdragsgilla R. K: 0 kr

EBT: 50 000 kr (100 000 – 50 000)

AB 2

Skattemässigt EBITDA: 0 kr

Avskrivningar: 0 kr

Räntekostnader: 30 000 kr

Lösning

KB¹⁸³ från AB 1 till AB 2

Efter avdrag för avskrivningar: 50 000 kr (100 000 – 50 000) kan skickas

AB 1 efter KB

EBT: 0 kr

AB 2 efter KB

Skattemässigt EBITDA: 50 000 kr

Avdragsgilla räntekostnader: 30 000 kr

30 % av EBITDA: 15 000 kr (0,3 x 50 000)

EBT: 35 000 kr (50 000 – 15 000)

¹⁸² Räntekostnader.

¹⁸³ Koncernbidrag.